

T.C.

BATMAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

REKREASYON YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRMELERİ
AÇISINDAN OKULLARDAKİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR İMKAN VE
EKSİKLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(BATMAN İLİ ÖRNEĞİ)**

HAZIRLAYAN

Özgür Levent SİNCAR

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHBUDAK

BATMAN

EYLÜL 2020

Her Hakkı Saklıdır

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış/akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez ve Seminer Yazım Kılavuzu kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules/ethical conduct and Batman University Institute of Social Sciences' Thesis and Seminar Writing Guide. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all materials and results that are not original to this work.

Özgür Levent SİNCAR

23.09.2020

ÖNSÖZ

Günümüzde değişen toplumsal yapı ve bu yapıya bağlı olarak değişen insan ihtiyaçları toplumumuzun her kesimini etkilediği gözler önündedir. Bu yapısal değişimden etkilenen toplumumuzun önemli bir kesimini de geleceğimizi inşa edeceğimiz lise öğrencilerimiz oluşturmaktadır. Lise öğrencilerimize boş zamanlarında ve rekreasyonel faaliyetlerde ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri imkânları en üst düzeyde sağlayıp, eksikliklerini de asgari düzeye indirmek önem arz etmektedir.

Bu araştırma ile Batman ilinde lise kademesinde bulunan öğrencilerimize boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullarındaki imkân ve eksikliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu sayede araştırma sonuçlarımızın MEB ve bağlı kamu kurum ve kuruluşlara, ilgili ortaöğretim kademesi okulları yönetici, idari ve öğretmenlerine kaynak oluşturması beklenmektedir.

Yüksek lisans öğrenimim süresince desteğini eksik etmeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHBUDAK' a teşekkürlerimi sunarım.

Gerek eğitim sürecimde gerekse tez çalışmam sırasında desteklerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHBUDAK' a ve Doç. Dr. Mustafa Enes IŞIKGÖZ hocalarıma teşekkür ederim.

Özgür Levent SİNCAR

BATMAN-2020

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRMELERİ AÇISINDAN OKULLARDAKİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR İMKÂN VE EKSİKLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ” (BATMAN İLİ ÖRNEĞİ)

Özgür Levent SANCAR

Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHBUDAK

2020, 83 Sayfa

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞAHBUDAK

Doç. Dr. M. Enes IŞIKGÖZ

Doç. Dr. Zühal KILINÇ

Bu araştırmanın amacı Batman ilinde lise öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullardaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeline göre desenlenmiştir. Araştırmada alan yazın taranmış ve konu ile ilgili bilgiler verilmiştir. Araştırmada Batman ili 2019-2020 öğretim yılı bahar döneminde Batman il merkezinde MEB’e bağlı resmi ortaöğretim okullarında öğrenim gören 461 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Katılımcılardan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmasında SPSS 22 IBM istatistik paket program kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Bozdağ ve Yoncalık (2017) tarafından geliştirilen "Beden Eğitimi ve Spor İmkân ve Eksiklikler (BESİVE) Ölçeği" (Ek-2) ve araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ile toplanmıştır. Araştırmada lise kademesindeki öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmelerinde okullarındaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin yaş, cinsiyet, sınıf düzeyleri, lisanlı sporcu olup olmadıklarına, okullardan kaynaklı yetersizlik, sınav kaygısı ve ilgisizlik, öğrenci deneyimleri ve kurumsal yetersizlik (altyapı, tesis vb.) gibi değişkenlere göre anlamlı farklılıklar olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda yaş, cinsiyet, sınıf düzeyleri, lisanslı sporcu olup olmadıklarına, kurumsal yetersizlik, sınav kaygısı ve ilgisizlik, öğrenci deneyimleri ve kurumsal yetersizlik (altyapı, tesis vb.) gibi değişkenleri ile ölçek alt boyutları arasında farklılaşma olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullardaki beden eğitimi ve spor imkân, eksikliklerine ilişkin görüşleri belirlenirken yerel ve ulusal politikalar doğrultusunda okulların fiziksel (altyapı) ve kurumsal olarak beden eğitimi ve spor açısından yeterli hale getirilmesi görüşünün göz önüne alınması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Okul İmkân ve Eksiklikler, Rekreasyon, Tesis.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
THE REVIEWS OF HIGH SCHOOL STUDENTS' VIEWS ON THE PHYSICAL EDUCATION
AND SPORTS OPPORTUNITIES AND DEFICIENCIES IN SCHOOLS IN TERMS OF THE
EVALUATION OF LEISURE TIME (BATMAN SAMPLE)

Batman University Institute For Social Sciences
Recreation Management

Adviser: Asst. Prof. Dr. Murat ŞAHBUDAK

2020, 83 Page

Jury

Asst. Prof. Dr. Murat ŞAHBUDAK

Assoc. Prof. Dr. M. Enes İŞIKGÖZ

Assoc. Prof. Dr. Zühal KILINÇ

The aim of this study is to examine the opinions of high school students in Batman province regarding their physical education and sports opportunities and deficiencies in terms of their spare/leisure time. This research was designed according to the descriptive survey model that is one of the quantitative research methods. In the research, the literature was scanned and necessary information was given about the subject. In the study, 461 students who are studying at the official secondary schools that are affiliated to the Ministry of National Education in the city center of Batman in the spring term of 2019-2020 academic year constitute the sample of the study. SPSS 22 IBM statistical package program was used to evaluate and calculate the data obtained from the participants. As the data collection tool, the data was collected with the "Physical Education and Sports Opportunities and Deficiencies (BESIVE) Scale" (Appendix-2) developed by Bozdağ B, and Yoncalık O, (2017) and the "Personal Information Form" prepared by the researcher. In the study, regarding the physical education and sports opportunities and deficiencies in their schools in evaluating the leisure time of high school students, it is examined that whether there are significant differences or not according to the variables such as age, gender, class levels, whether they are licensed athletes, institutional inadequacy, exam anxiety and lack of interest, student experiences and institutional inadequacy (infrastructure, facility, etc.). As a result of the analysis, it was determined that there was a difference between the variables such as age, gender, grade levels, whether they were a licensed athlete, institutional inadequacy, exam anxiety and indifference, student experiences and institutional inadequacy (infrastructure, facility etc.) and the sub-dimensions of the scale. As a result, while evaluating high school students' opinions about physical education and sports opportunities and deficiencies in schools, it is thought that the view of making schools adequate in line with local and national policies for physical (infrastructure) and institutional in terms of physical education and sports should be taken into consideration.

Key Words: Physical Education and Sports, School Opportunities and Deficiencies, Recreation, Facility.

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
TABLolar	viii
ÇİZELGELER	ix

BÖLÜM I

1.GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	2
1.3.Araştırmanın Önemi.....	2
1.4.Alt Problemler	2
1.5.Bağımlı Değişkenler	3
1.6.Bağımsız Değişkenler	4
1.7. Varsayımlar	4
1.8. Sınırlılıklar	4

BÖLÜM II

2.GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Beden Eğitimi Kavramı	6
2.2. Spor Kavramı	8
2.3. Beden Eğitimi ve Spor Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar	11
2.4. Beden Eğitimi ve Sporun Temel Amaçları.....	11
2.5. Beden Eğitimi ve Sporun Faydaları	12
2.6. Beden Eğitimi ve Sporun Önündeki Engeller.....	13
2.7. Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor	15
2.8. Boş Zaman / Serbest Zaman İlişkisi	17
2.9. Rekreasyon	19
2.9.1. Rekreasyon Tanımı	19
2.9.2. Rekreasyonun Özellikleri:	20
2.9.3.Rekreasyon ve İhtiyaç İlişkisi	21
2.9.4.Rekreasyon Etkinlik Alanları.....	22
2.9.5.Rekreasyon Türleri (Sınıflandırılması)	22
2.9.6. Rekreasyon Önündeki Engeller	24
2.9.7.Engelli Bireyler ve Rekreasyon Faaliyetleri	24
2.10. Spor Tesisleri ve Yönetmeliği.....	26

2.10.1.Spor Tesisi.....	26
2.10.2.Spor Tesis Yönetmeliği.....	26
2.10.3.Spor Tesislerinin Sınıflandırılması.....	27
2.11.Engelli Bireyler İçin Spor Tesisleri.....	28
2.12.Okulların Fiziksel İmkânları ve Okul Yönetimi	30
BÖLÜM III	
3. MATERYAL VE YÖNTEM	32
3.1.Araştırmanın Modeli	32
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	32
3.3. Veri Toplama Araçları	33
3.3.1.Beden Eğitimi ve Spor İmkân ve Eksiklikler (BESİVE) Ölçeği.....	33
3.3.2.Kişisel bilgi formu.....	35
3.3.3.Verilerin Analizi.....	35
BÖLÜM IV	
4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	36
BÖLÜM V	
5.TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER	45
KAYNAKLAR	53
EKLER.....	67
ÖZGEÇMİŞ.....	73

SİMGELER VE KISALTMALAR

BESİVE:	Beden Eğitimi ve Spor İmkân ve Eksiklikler Ölçeği
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
OKS:	Orta Öğretim Kurumları Seçme ve Yerleştirme Sınavı
ÖSS:	Yükseköğretim Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı
SBS	Seviye Belirleme Sınavı
DPT:	Devlet Planlama Teşkilatı
vb:	Ve Benzeri
f :	Frekans
n:	Kişi Sayısı
x:	Ortalama
Ss	Standart Sapma
Sd:	Serbestlik Derecesi
p:	Anlamlı Farklılık

TABLÖLAR

Tablo No		Sayfa No
Tablo 1	Beden Eğitimi ve Sporun Arasındaki Farklar.....	11
Tablo 2	Boş Zaman Tanımına İlişkin Farklı Yaklaşımlar	18
Tablo 3	Bireylerin Yaşamları Boyunca Harcadıkları Zaman	19

ÇİZELGELER

Çizelge No		Sayfa No
Çizelge 3.1	Beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutları	35
Çizelge 3.2	Tek örneklem Kolmogorov Smirnov testi sonuçları	36
Çizelge 4.1	Öğrencilerin demografik özelliklerinin dağılımı	37
Çizelge 4.2	Öğrencilerin beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeğine vermiş oldukları cevaplarının betimsel istatistik sonuçları	37
Çizelge 4.3	Öğrencilerin beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına vermiş oldukları cevaplarının betimsel istatistik sonuçları	39
Çizelge 4.4	Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin Mann-Whitney U testi sonuçları	39
Çizelge 4.5	Öğrencilerin yaş değişkenine göre beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin Kruskal-Wallis H testi sonuçları	40
Çizelge 4.6	Öğrencilerin ikili gruplara göre öğrenci deneyimi ve fiziksel yetersizlik puan ortalamaları arasındaki farka ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları	41
Çizelge 4.7	Öğrencilerin sınıf değişkenine göre beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin Kruskal-Wallis H testi sonuçları	42
Çizelge 4.8	Öğrencilerin ikili gruplara göre kurumsal yeterlilik olumsuz öğrenci deneyimi ve fiziksel(altyapı) yeterliliği puan ortalamaları arasındaki farka ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları	43
Çizelge 4.9	Öğrencilerin lisanslı sporcu olup olmama değişkenine göre beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin Mann-Whitney U testi sonuçları	45

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Son yıllarda ortaya çıkan sosyal, psikolojik ve toplumsal değişimlerin yanında bilimsel ve teknolojik gelişmelerin, dünyadaki tüm topluluklarda olduğu gibi bizim toplumumuzda da birtakım değişimlere neden olduğu aşikârdır. Bu değişim ve gelişimlere, öteden beri gelen insanoğlunun nasıl adapte olduğu noktasında birtakım zorluklar yaşanmıştır. İnsanoğlu karşılaştığı zorluklara tepki verme noktasında değişik davranışlara yönelerek kendince rahatlama noktası bulmuş ve bu durum değişim ve gelişimlere uyum noktasında kolaylaştırıcı etki oluşturmuştur. Bireylerin ruhsal-psikolojik ve fiziksel açılardan zorlu hayat koşullarına adapte bir şekilde yaşamlarını sağlıklı bireyler olarak idame etmeleri noktası önem arz etmektedir.

Maslow' un (1943) “Kişilerin Gereksinimleri Kuramı” nda da bahsettiği basamaklar göz önünde bulundurulduğunda toplumumuzdaki bireylerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen, güvenliklerini sağlayabilen, sevgi-saygı-aidiyet-değer verilme ihtiyaçlarını karşılayıp yegâne amacımız olan kendini gerçekleştirebilen kişiler olarak ihtiyaçlarını giderebilme noktasında topluma uyum sağlayabilecekleri kaçınılmaz bir gerçektir. Geleceğimizi sağlam temeller üzerine inşa etmede önemli bir görevimizde, lise kademesinde yer alan öğrencilerimizin kendilerini gerçekleştirme ve sağlıklı bireyler olma noktasında gelişimlerine katkı sağlamaktır. Okullarımızda “Beden Eğitimi ve Spor” dersine ilişkin uygun ortam, tesis, malzeme (ekipman) sağlanarak bu konudaki eksikliklerin giderilmesi öğrencilerin boş zamanlarını da değerlendirebilmeleri açısından verimli olacak ve öğretimden yararlanma yeteneklerini geliştirecektir. Ayrıca, “Beden Eğitimi ve Spor” dersine ilişkin olumlu bağlılık, sosyal katılım, sevgi, saygı, aidiyet duygularına katkı sağlayarak öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmeleri noktasında onlara fayda sağlayacaktır.

1.1.Problem Durumu

Karaküçük (1999) boş zaman tanımını yaparken aslında bu kavramın keskin bir kılıca benzediğini ifade etmiştir. Ona göre boş zamanlar faydalı değerlendirilirse hem kişisel hem de sosyal gelişim sağlarken, boş zamanların faydasız kullanımı durumunda psikolojik problemler doğurabileceğini ileri sürmüştür. Karaküçük (1999), ortaya çıkacak sorunların bireysel olarak değerlendirilmemesi gerektiğini de dile getirmiştir. Tek tek her bireyin sağlayacağı faydanın çok değerli olarak görüldüğü günümüzde kişinin kendini geliştirememesi ya da tembellik

içerisinde bulunması sosyal, toplumsal düzeni ve işleyişi sağlama konusunda önemli bir dezavantaj oluşturmaktadır.

Bu konuda yapılan araştırmaların sonucu göstermiştir ki, boş zaman faaliyetlerini seçip, değerlendirirken ele alınan kıstaslara göre eğilimler farklılık göstermektedir (Sabbağ ve Aksoy, 2011).

Araştırmadaki problem durumu; Batman ilinde lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullardaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi ve sonuçların tasnifinin yapılmasıdır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırma neticesinde lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme noktasında okullardaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerini inceleyerek sorunları ortaya koymak, sorunlara yaklaşım konusunda çözüm önerileri sunmaktır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Araştırmada başta MEB ve yöneticileri olmak üzere çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarına, sivil toplum örgütlerine, okul idare ve yöneticilerine, ailelere ve diğer paydaşlara katkısı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırma sonucu elde edilen veriler Beden Eğitimi ve Spor dersinde lise öğrencilerinin yaşamış olduğu engellere yönelik betimsel analizlerdir. Bu analizlerin de gözden geçirilmesi ve giderilmesi gereken engellerin ortadan kaldırılması ile daha verimli bir spor ortamının ortaya çıkması noktasında paydaşlara önemli bir yol gösterici niteliktedir. Araştırmanın lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmede beden eğitimi ve spor faaliyetlerine karşı olan olumsuz bakış açılarının değiştirilmesi için okul yönetimi ve öğretmenlerin yapabileceklerine yönelik öngörüler elde etmelerine katkı sağlayıcıdır.

1.4.Alt Problemler

Batman ilini, günümüzdeki kısa tanımıyla “Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan 9 ilin en genç olanıdır” şeklinde tanımlayabiliriz. Batman kentinin yakın tarihte kurulan petrol sanayi ve tesislere paralel olarak artan yatırımlarla birlikte gelişme göstermesiyle yoğun göç aldığı görülmektedir. En önemlisi de Batman’a yapılan bu göç beraberinde farklı kültürleri de getirmiştir.

Her alanda kendini gösteren bu zengin kültürel potansiyelin varlığı, Batman için bir şans olarak kabul edilmesi gerekir. Batman’ın bu denli gelişimi beraberinde spor alanında da

kendini göstermiştir. Batman’da 2017 yılındaki resmi kayıtlarına göre 585 bin 252 olan nüfusun %53.23’ünü, 311.507 kişiyle 29 yaş altı gençler oluşturmaktadır. Batman Türkiye’de en fazla genç nüfusa sahip 6. ildir. 36.402 lisanslı sporcudan 8.044’ü aktif lisanslı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. 57 faal kulübün 43 dalda sportif faaliyetleri devam etmektedir. Farklı branşlarda 48 Batmanlı sporcu milli takımımızın formasını büyük bir gururla giymektedir. Güreş, masa tenisi, atletizm, muay-thai, hentbol, karate, wushu, taekwondo, judo, kick boks ve voleybol gibi ulusal ve uluslararası branşları da içinde barındırmaktadır (batman.gsb.gov.tr).

Batman’da sportif yatırımlarla beraber oluşan mevcut tesisler ise şöyledir: Batman merkezde 1 adet 15 bin kişilik Batman Şehir Stadyumu, 3 adet sentetik yüzeyli futbol sahası, 2 adet spor salonu, 1 adet olimpik yüzme havuzu, 1 adet atletizm pisti, 1 adet tenis kortu ve çok amaçlı sporcu fabrikası bulunmaktadır. Yine 5 ilçede 3 adet nizami sentetik çim yüzeyli futbol sahası, 1 adet gençlik merkezi, okullarda spor toto teşkilatı tarafından yaptırılan 12 adet halı saha ve 9 adet çok amaçlı spor salonu, 5 ilçede de 5 adet spor salonu bulunmaktadır (batman.gsb.gov.tr).

Bu araştırmada Batman ilinde lise öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullardaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi doğrultusunda aşağıda verilen alt problemlere çözüm aranmıştır:

1-Lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından bulundukları okullardaki beden eğitimi ve spor imkân, eksikliklerine ilişkin görüşlerinde: kurumsal yeterlilik, sınav stresi, kaygısı ve ilgisizlik, öğrencilerin olumsuz yaşantı geçirebilmeleri, fiziksel (altyapı) yeterliliği açısından anlamlı bir fark var mıdır?

2- Lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından bulundukları okullardaki beden eğitimi ve spor imkân, eksikliklerine ilişkin görüşleri açısından öğrencilerin demografik özelliklerinde: cinsiyet, yaş, sınıf, lisanslı sporcu açısından anlamlı bir fark var mıdır?

1.5.Bağımlı Değişkenler

Araştırmanın bağımlı değişkenlerini “Beden Eğitimi ve Spor İmkân ve Eksiklikleri” ölçeği alt başlıkları olan; kurumsal yetersizlik, sınav kaygısı ve ilgisizlik, öğrenci deneyimi, fiziksel yetersizlik (altyapı ve tesis) oluşturmaktadır.

1.6.Bağımsız Değişkenler

Araştırmadaki bağımsız değişkenleri; yaş, cinsiyet, sınıf ve lisanslı sporcu oluşturmaktadır.

1.7. Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin evrenin yapısına uygun yeterlilikte ve sayıda olduğu katılımcıların verdikleri cevapların samimi, tarafsız ve doğru olduğu varsayılmaktadır.

1.8. Sınırlılıklar

Batman il merkezindeki liseler okul türlerine göre kümelere ayrıldıktan sonra her bir kümeden basit rastgele örnekleme ile seçilen toplam 461 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

BÖLÜM II

2.GENEL BİLGİLER

Sosyalleşme, hayatın ilk izlerinden beri süregelmekte olan zamanı içine alan bir olgu olup, çocukların her yönleriyle desteklenmesi sonraki yaşantılarında sosyal bir birey olmasına katkı sağlayacak önemli bir kavramdır (Günindi, 2010). Buradan yola çıkarsak çocukların yaşama adapte olmalarında sosyal-psikolojik ve duygusal gelişimin katkısı yadsınamaz. Çocukların geliştirdiği bu yetkinlikler, arkadaşlarıyla olan ilişkilerini, çevreye adaptasyonlarının yönü ve niteliği konusunda onlara yol gösterir. Bununla beraber çocuğun geliştirmiş olduğu diğer yeterlilikler, beceriler ve değerler çocukların çevreleriyle olan sosyal uyum ve etkileşimlerini de geliştirir. Buradan hareketle çocuklar içinde yaşadıkları çevreden doğrudan veya dolaylı olarak temas halinde bulunarak sosyal yeterliliklerini ve yeteneklerine katkı sağlayabilirler (Şahin, 2016).

Sosyal yeterlilik ve becerilerine katkı sağlamak amacıyla çocuklara arkadaşları ile birlikte zaman geçirecekleri imkânlar ve alanlar sağlanmalıdır. Çünkü çocukların sosyal gelişimlerini sağlamalarına katkı veren en önemli faktörlerin başında birlikte etkileşim halinde bulunmaları gelmektedir (Şahin, 2016). Bu çerçevede sportif faaliyetlere çocukların ekibin bir parçası olarak katılmaları; yardımlaşma, sorumluluk alma, düzenli ve birlikte çalışma, kurallara uyma ve diğer ekip elemanlarının haklarına saygı duyma gibi sosyal becerileri ve duyguların gelişmesini etkilemektedir (Güven ve Özsoy, 2006).

Dolayısıyla karşımıza birlikte öğrenme kavramı çıkmaktadır. İnsanların birbirinden öğrenmesi olgusuna ilk dikkat çeken John Dewey olmuştur. Dewey, zihni ve zihnin oluşumunu toplumsal bir süreç olarak görmüştür. Dewey’e göre okul, sivil toplumun bir uzantısı olarak görülmeli ve öğrenci bir toplumun üyesi gibi davranmaya ve diğerleri ile işbirliği içerisinde ilgilerini yönlendirmeye teşvik edilmelidir (Field, 2001). Rus psikolog Lev Vygotsky de sosyal ortamda öğrenme ile ilgili bir başka kuramcıdır. Vygotsky’ye göre yaşam boyu gelişim süreci, gerçekte bilişsel gelişime götüren sosyal etkileşim ve sosyal öğrenmeye bağlıdır. Vygotsky “potansiyel gelişim alanı” kavramını kullanarak öğrenmenin sosyal ortamda, öğrenenin ilgisi dâhilinde ve öğretmenlerin rehberliğinde gerçekleştiğini savunur (Riddle, 1999).

Vygotsky'in kuramsal düşünceleri son yüzyılda oldukça dikkat çekmiş ve günümüzdeki çoğu gelişim psikolojisi araştırmalarına rehber olarak; sosyal kültürel bir bakış açısı farkındalığı kazanmıştır (Öncü, 1999).

Günümüzde her alanda meydana gelen hızlı değişme ve gelişmeler, Beden Eğitimi ve Spor alanında da kendisini göstermektedir. Beden eğitimi ve sporda elit sporcu yetiştirmek, kitle sporu oluşturmak ve genel eğitime katkılar sağlamak açılarından büyük menfaatler sağlamayı planlayan ülkeler büyük yatırımlar ve bilimsel araştırmalar yapmaktadırlar. Önemli mesafeler de almaktadırlar. Bu alanda, öğretim yöntemleri ve uygulamaları da hızla değişmekte ve gelişme kaydetmektedir (Karaküçük, 1989).

Ayrıca ülkemizde beden eğitimi ve spor gelişen zaman ve ortaya çıkan ihtiyaca göre bazı yasal düzenlemeler içerisinde de kendisine yer bulmuştur. Ülkemizde gençlerin korunması ve vatandaşlarının beden eğitimi ve ruh sağlığını geliştirerek sporu kitlelere yaymayı amaçlayan bir takım önlemleri almıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yer alan: 58. Madde: "Devlet; gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar vb. kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." 59. Madde: "Devlet; her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet, başarılı sporcuyu korur" ve Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirlenen genel amaçlar doğrultusunda da beden eğitimi dersinin genel amaçları belirlenmiştir (MEB Öğretim Programları, 2009).

Beden eğitimi ve sporun anayasada kendine yer bulması önemli bir kilometre taşıdır. Beden eğitimi ve spor kavramlarına gelecek olursak; "Beden Eğitimi ve Spor" birbirinden farklı kavramlar olsa da hayatın her aşamasında kendisine yer bulan önemli faaliyet alanlarıdır. Bu faaliyet alanlarından yararlanmak, birtakım olanakların da gerekli olması sorunu doğursa da insanların her daim yönelecekleri, ilgi duyacakları, hayatlarını sağlıklı sürdürme noktasında destek bulacakları temel noktalardan olacaktır.

Bu bölümde literatür taraması yapılmış olup alan yazınında beden eğitimi, spor, rekreasyon, boş zaman, tesis-okul imkân ve eksiklikler noktasında yapılan araştırmalar taranmıştır.

2.1. Beden Eğitimi Kavramı

Eğitim yaşamımızın ilk anından başlayarak sonuna dek devam eden, ailede gelişen okul ve sonrasında diğer boyutlarıyla tüm yaşamımızda birlikte olduğumuz bir kavramdır. Kısaca "Eğitim, yaşamın ta kendisidir" de diyebiliriz. Bireylerin öncelikle kendilerini geliştirmeleri,

hayata dair tecrübelenmesi gibi beceriler eğitimin nihai amacıdır. Derinlemesine ifade edecek olursak, düşünce ve davranış şekillerini oluşturan, değişti- ren veya geliştiren bir olgudur. Eğitim; bireyi her zaman daha iyiye, daha fazla niteliğe, daha fazla faydaya ulaştıran bir hayat biçimidir.

Genel olarak eğitim tanımından bahsettikten sonra, şunu diyebiliriz ki toplumların ve hatta dünyanın sağlam geleceğe sahip olması için iyi, kaliteli, sağlam temelli eğitilmiş bireylere gereksinim vardır. İyi ve doğru eğitimde, öncelikle iyi ve doğru öğrenme ve öğretme ile başarıya ulaşır. O halde, iyi öğrenmek ve öğretmek için, büyük bir hızla gelişen teknolojinin eğitim alanında, insanlığa en iyi yararlı olabileceği şekilde ve olabildiğince iyi kullanılması kaçınılmaz bir şart olarak karşımıza çıkıyor (Ulusoy, 2010). Aynı zamanda eğitim insana özgü bir faaliyet olduğu için insan fizyolojik ve psikolojik yapısı gereği de eğitime muhtaç bir varlıktır (Koçak, 2002).

Eğitimde amaçların gerçekleşmesi öğrencinin zihinsel eğitiminin yanında fiziksel eğitimiyle olanaklıdır. Beden eğitimi ve spor, genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Amaçlar arasında bir paralellik bulunan her iki eğitim, bir bakıma, birbirini tamamlayıcı bir nitelik taşır (Yavaş ve İlhan, 1996).

Beden eğitiminin tanımını vermeden önce “Beden Kültürü” kavramı üzerinde durmakta fayda vardır. Beden kültürü, insanların çeşitli amaçlarla yaptığı aktivitelerini içerir. Oluşan hareketliliğin niceliklerini detaylarıyla inceler ve onların yaşam biçimlerindeki etkinliğini araştırır. Beden kültürü ile ilgili bilgilere kesin tarih koymak mümkün değildir. İnsanoğlu varoluşundan itibaren bilinçli ya da farkında olmadan beden eğitimi aktiviteleri ile iç içe olmuştur. Beden kültürü ile ilgili çalışmaların tarih çağlarına rastlayan ilk izlerini, hemen hemen tüm uygarlıkların beşiği sayılabilecek olan Asya’nın Orta ve Ön Asya adı verilen bölümlerinde bulmak mümkündür. Ancak bu uygarlıklarda beden eğitimi ile ilgili araştırmaların amacı günümüzdeki amaçtan bir ölçüde farklılık gösterecektir. Zira o çağlarda var olmak için egemenlik kurmanın, özellikle fiziki olarak güçlü ve cesur olmaya bağlı olması düşüncesinden hareketle tüm araştırmalar bu amaca uygun olarak yapılmakta idi. Hal böyle olunca beden eğitimi öyle veya böyle bir şekilde yaşam biçimi olmaktadır (İşler, 2016).

Beden eğitimi, bireylerin gelişmiş nitelikleri dikkate alınarak bireysel ve toplumsal çevre tarafından bedenlen, ruhen; sıhhatli, sevinçli, güzel ahlak sahibi ve düzgün bir kişiliğe sahip; üretken, becerikli ve olumlu; "milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışlarla donatılmış bireyler olarak geliştirilmeleri için zorunlu karakter eğitimidir (Yangın, 1997).

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, aynı zamanda tüm kişiliğin eğitimidir. Bir başka deyişle, öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi; yapıcı, yaratıcı ve üretken, ulusal kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış bireyler olarak yetiştirilmesi için en önemli bir araçtır (Öçalan ve Erdoğan, 2009).

Beden eğitimi gençlerin gelişmesine birçok yönden etki etmektedir. Bu etkiler arasında gençlerin fiziksel gelişimine, psikomotor gelişimine, zihinsel gelişimine, duygusal ve toplumsal gelişimine olan etkileri yer almaktadır (Yalçın, 1998).

Ayrıca beden eğitimi bedenlen, ruhen, zihnen ve sosyal yönlerden, toplumun sağlıklı bir yapıya kavuşmasını sağlayarak genel eğitimin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır (Karaküçük, 1989). Beden eğitimi dersinin genel eğitim içindeki önemi açıktır. Onu önemli kılan kendi amaç ve kapsamından kaynaklanmaktadır (Yoncalık, 2004). Bu nedenle insanlar, fiziksel gelişimi ile birlikte zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini sağlayan beden eğitimi ve spor eğitimine oldukça önem vermişlerdir (Sunay, 1998).

Beden eğitimi dersi öğrencilerin fiziksel gelişimlerini destekleyen ve bunu amaç edinen bir derstir. Eğitimde diğer alanların hiçbirinde fiziksel gelişime katkı yoktur (Tamer ve Pulur, 2001).

Beden eğitiminin tanımı yaparken bireyin her yönüyle gelişimini amaçlayan, belli bazı kurallara bağlı kalınarak yapılan bedensel etkinliklerden oluşan eğitim faaliyetleri olarak tanımlamıştır. Öğrencileri eğitim öğretim süreçlerinde bedensel etkinlikler yaparak eğitimi amaçlayan tek ders beden eğitimidir. Bireylerin gelişim dönemlerinde beden eğitimi derslerinin ilişkili diğer gelişim alanlarını desteklediği de görülmüştür (Hekim ve Eraslan, 2015).

Beden eğitimi için yapılan tanımlara baktığımız zaman bu dersin sadece bedensel gelişimi desteklemediği bunun yanında bireyleri bütün olarak sosyal, psikolojik ve duyuşsal olarak da geliştirdiği ifade edilmiştir. Buradan hareketle beden eğitime tek noktadan değil, geniş yelpazeden bakılması gerekmektedir (Ünlü ve Aydos, 2007).

Sonuç olarak kişisel açıdan bakılırsa beden eğitimi etkinlikler yoluyla bireyin büyüme, gelişme ve davranışlarını ayarlamasını sağlayan, ona medeni cesaret veren ve katılımcı yapan en güçlü eğitim alanıdır (İşler, 2016).

2.2. Spor Kavramı

Sporun kelime kökenine indiğimizde İngilizce'nin de yardımıyla dünyaya tanıtılmış

olduğunu görmekteyiz ama İngilizce kökenli diyemeyiz. Latince “*dağıtmak, birbirinden ayırmak*” anlamına gelen “*disportare*” veya “*deportare*” kelimelerinden doğmuştur. 17.yy öncesi İngiltere’de “disport veya desport” şekliyle ifade edilse de bu yüzyıl sonrası spor kelimesi şimdiki adını almıştır. Avrupa’nın diğer bir önemli olan ülkesi Fransa’da ise spor kelimesi eğlenmek anlamına da gelen “se desporter, se deporter” olarak ifade edilmiştir. Böylelikle, Latince dilinin etkisindeki bütün dillerde ortak olarak eğlenmek, dinlenmek anlamında kullanılan bu kelimeden günümüzde, amacı kazanma, yarışma ve üstün başarı elde etme çabası olan, her türlü vücut faaliyetlerini belirten ve günümüzün yaygın terimi olan “sport” türemiştir (Keten, 1993).

Sporun kelime anlamını açıkladıktan sonra tanımına geçmeden önce genel olarak nasıl ortaya çıktığı ile ilgili bilgilere göz atmakta fayda vardır. Spor tarihi oldukça eskidir ve Antik Yunan çağına kadar uzanmaktadır. Antik Yunan çağındaki heykeller incelendiğinde, o dönemde amaç sağlıklı ve güzel beden yapısına sahip olmanın önemli olduğunu görmekteyiz. Öyle ki bu toplum resmî törenlerde hatta dini ritüellerinde bile spor olarak çeşitli yarışlara yer veriyordu ve bu yaşayış zamanla kendini milattan önce 776 tarihine dek geliştirerek olimpiik oyunlarına dönüşmüştür. Başta sadece atletizm branşı olarak ve dört senede bir gerçekleşen bu etkinlik stadyum etrafında gerçekleşen bir koşu müsabakasından oluşurdu. Gelişen zamanla birlikte diğer disiplinler de eklenerek olimpiyatların kapsamı genişlemiş oldu. Bu disiplinler arasında disk atma, cirit atma, uzun atlama, boks, güreş, at arabası ile gerçekleşen yarışlar ve Pentatlon bulunuyordu. Yarışmaları kazananlar zafer işareti olarak zeytin dalından oluşan bir çelenk takıyordu. Aslında o dönem yapılan olimpiyatların amacı Yunan Tanrısı Zeus’u onurlandırmak amacıyla yapıldı (Ertuğrul, 2016).

Sadece Yunanlı erkeklerin katılabildikleri yarışlar, çıplak olarak yapılır ve kadınlar tarafından seyredilemezdi. Oyunlara katılan yarışmacılar on ay önceden çalışmalara başlar, şenliklerden bir ay önce de *Elius'a* gelerek rakipleriyle birlikte sıkı bir çalışma içine girerlerdi. M.Ö 146'da Yunanistan'ın Romalılar tarafından işgal edilmesi üzerine oyunlar Atina'ya alındı. M.S 392 yılında Bizans İmparatoru 2. *Theodosius*, Olimpiyat Oyunları'nın yapıldığı stadyum ve tapınakları yıkarak olimpiyat geleneğine son verdi. Ayrıca M.S. 522 ve 551 yıllarında yaşanan iki deprem ve sel felaketi de bu tesislerde büyük hasar meydana getirerek eski olimpiyat oyunlarının izlerini büyük ölçüde ortadan kaldırdı. Modern olimpiyatların kurucusu *Baron Pierre de Coubertin'dir*. İlk Modern Olimpiyatlar ise 1896 yılında Atina'da düzenlendi ve ardından her 4 yılda bir yapılmaya başladı (shgm.gsb.gov.tr).

Spor insanlık tarihinin her döneminde yapılmış olan bir faaliyettir. Aslında spora tarihi

açından yaklaşıncı, onu faaliyetler dizisi olarak anlamak daha doğru olur. İnsanlık tarihi ile doğan ve yürüyüşüne devam eden bir sürecin, olgunun adıdır. İnsanoğlu göçebe ve yarı göçebe halde de spor ile uğraşmış toprağa yerleşmeden önceki dönemlerde yakın çevresinde bulunduğu ve avladığı bitki ve hayvanları ele geçirmek ve hayatını sürdürmek için yaptığı faaliyetler dolaylı da olsa spor kapsamı içine sokulabilir (İşler, 2016).

Günümüz spor kavramı noktasında beyan edilen tanımlara baktığımızda zaman içerisinde çeşitli düşünceler ileri sürülmüş, bu konuda eğitimciler, akademisyenler ve ilgili paydaşlar spora bakış noktasında pek çok tanımlar ortaya koymuştur. Spor kavramında ki yaygın görüş; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararası dayanışma, kaynaşma, barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bu özelliklerinden dolayı çağımızda spor çok yönlü, çok faydalı, çok amaçlı ve çok çeşitli boyutlar kazanmış ve evrenselleşmiştir (Türkel, 2010).

Bir başka tanımda ise spor, beden ve ruh sağlığının gelişmesi ile birlikte belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma, yarışmada üstün gelme arzusunu içerir (Tamer ve Pulur, 2001).

Spor, beden eğitimi etkinliklerinin farklı branşlara ayrılarak özelleşmesi, profesyonel olarak yapıldığında güçlü fiziksel kapasite, teknik yeterlilik, estetik ruhsal yönden iyi olma gibi özelliklere sahip olmayı gerektiren, kuralları önceden belirlenmiş ve yarışmaya dayalı bir faaliyettir. En büyük özelliği de kazanmaya odaklanmasıdır (Aracı, 2001).

Spor, bireylerin sosyal çevresini de genişleterek bu süreçte elde ettiği yetenekleri geliştirerek, bazı kurallar dâhilinde, branşlara özgü yapılan malzemeli veya malzemesiz, kişisel ya da grup olarak, boş zamanını ya da tüm zamanını alacak şekilde meslekleştirebildiği, ruh ve fiziği geliştiren, içinde rekabeti barındıran kültürel bir kavram olarak tanımlanabilmektedir. Bu süreç içerisinde yer alan bireyler, ortaya koyduğu performans neticesinde maddi kazançlar elde edebilmektedir (Erkal, 1986).

Spor etkinliklerinin toplum içerisinde sosyal olarak gerçekleşmesi nedeniyle, sporun sosyolojik bir olgu olarak değerlendirilmesi gerektiği görüşü ortaya çıkar. Spor branşlarının birbirleri arasında birtakım ayırt edici kendine has özellikleri bulunur. Bu durum her spor branşının kendine has kuralları, becerileri, değerlerini ortaya çıkarmıştır. Spor, bireylerin

içinde bulundukları kültür ve toplumların fikirlerini ve davranışlarını etkilerken diğer kültür ve toplumlar ile de etkileşim sağlayarak yeni özellikler kazanmaktadır. Bu yönüyle de spor kavramına baktığımızda bireyler üzerinde sosyolojik, kültürel, fizyolojik, psikolojik etkileri nedeniyle spor önemli görevler kazanmıştır (Şahan, 2007).

Sporu anlama noktasında ise, görüldüğü gibi sporda insanın maddi ve manevi yönleri bir yaşantı şeklinde karşılıklı etkileşim içindedir. Bu etkileşimin derecesi insanın kendi kendinin farkına varmasını, kendini bilmesini, bulmasını ve anlamasını yansıtır (İşler, 2016).

2.3. Beden Eğitimi ve Spor Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar

Beden eğitimi ve spor kavramlarının ortak özellikleri olmasına karşın ikisinin de aynı anlama geldiğini söyleyemeyiz. Ortak özelliklerine bakacak olursak ikisi de sağlıklı bireyler olmak adına fiziksel uygunluk parametrelerini geliştirmeyi amaçlar, sosyal ilişkileri güçlendirir, estetik kaygı taşır. Beden eğitimi ve spor kavramlarını birbirinden ayıran temel nitelikler Tablo 1’de sunulmuştur (Çoban ve Ünveren, 2007; Heper, 2012).

Tablo 1: Beden Eğitimi ve Sporun Arasındaki Farklar

SPOR	BEDEN EĞİTİMİ
Uluslararası ilişki boyutu taşır.	Kişinin kendisiyle ilgilidir.
Kuralları bellidir.	Kural yoktur veya oldukça azdır.
Profesyonel bir uğraşıdır.	Herkes yapabilir.
Ekonomik getirisi vardır. Bir meslektir.	Ekonomik getirisi yoktur. Meslek sayılamaz.
Yarışma amacı güder.	Yarışma odaklı değildir.
İçerisinde reklamı barındırır.	Reklam amacı gütmmez.
Üretime katkısı vardır.	Üretime katkısı dolaylı yoldandır.
Seyir zevki vasıtasıdır.	Seyir amacı taşımaz.

2.4. Beden Eğitimi ve Sporun Temel Amaçları

Beden eğitiminin hedefleri kişinin ihtiyaç duyduğu eğitim sistemine, fiziki gelişim özelliklerine, kişinin var olduğu ve yaşamakta olduğu toplumun ihtiyaçlarına, toplumun kişiye sunduğu imkânlarla, toplumun kültürel yapısı ve beklentilerine ve kişinin yönelimlerine göre oluşturulmaktadır. Beden eğitimi ve spor, öğretmenler ve diğer eğitim alanındaki görevliler ile bir arada, örgütlü ve düzenli olarak yapısal, duyuşsal, toplumsal ve sosyal yönden kazandırılan, davranış özelliklerini geliştiren bir olgudur (Namlı, 2016).

- İnsanı bedensel ve psikolojik olarak geliştirmek,

- Kendine güveni sağlamak ve ferdin sosyalleşmesine yardım etmek,
- Herkes için beden eğitimi ilkesinin tüm toplum kesimlerinde benimsenmesini ve uygulanmasını sağlamak,
- İşçi, memur ve öteki çalışan kesimlerin bir yandan emek verimliliğini artırmak öte yandan beden ve ruh sağlıklarını korumalarını sağlamak,
- Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere düzenli ve istekli katılabilmek,
- Görev, sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme,
- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme,
- Spor araç-gereç ve tesislerini tanıyıp onlardan yararlanabilme,
- Sağlık, emniyet eğitimi, iş oyun ve kazalara karşı korunma davranış ve ilk yardım becerileri kazandırma,
- Zararlı çevre ve kötü alışkanlıklardan uzaklaşma,
- Engel, özür vb. durumlarından dolayı topluma ve kaynaşmaya yabancılaşan fertlerin sosyal hayata uyumlarını sağlamak, farkındalık yaratmak,
- Barışta ve yurt savunmasında iyi ve maharetli vatandaş olabilme (İşler, 2016).

2.5. Beden Eğitimi ve Sporun Faydaları

Amerika Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği beden eğitimi ve spor etkinliklerinin insan yaşamındaki faydalarını şu şekilde sıralamıştır;

- ✓ Beden eğitimi ve spor faaliyetleri sayesinde insanlar bazı hareket becerilerini uygulamak, dolayısıyla da öğrenmek zorunda kalmıştır. Bu nedenle beden eğitimi ve spor etkinlikleri insanlara yeni hareket becerileri kazandıran bir olgu olarak değerlendirilmektedir.
- ✓ Beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde insanlar fiziksel açıdan sürekli aktif olmayı öğrenirler.
- ✓ Beden eğitimi ve spor etkinlikleri hem uzmanlaşma gerektiren hem de herhangi bir uzmanlaşma gerektirmeyen temel hareket becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.
- ✓ Beden eğitimi ve spor etkinlikleri dans, oyun ve hareket becerilerinin yanında spor dallarına özgü hareket becerilerinin de gelişmesine katkı sağlamaktadır.
- ✓ Beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde insanlar hem sağlıklarını geliştirmeyi öğrenirler hem de fiziksel aktivitenin önemini kavrarlar.

- ✓ Beden eğitimi dersleri sayesinde çocuklar sağlıklı ve bilinçli bir tüketici olmayı öğrenirken zararlı alışkanlıklardan da uzak durmayı öğrenirler.
- ✓ Ders müfredatı içerisinde yer alan beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde çocukların kendine güven düzeyleri gelişmektedir.
- ✓ Beden eğitimi ve spor dersleri çocukların hem fiziksel hem de fonksiyonel yapılarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.
- ✓ Ders müfredatı içerisinde yer alan beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde çocuklar hem spor dallarına ilişkin kuralları öğrenmekte hem de kuralları uygulama becerilerini geliştirmektedirler.
- ✓ Beden eğitimi ve spor etkinlikleri çocukların kişilik yapılarının gelişimini desteklemektedir.
- ✓ Beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde çocuklar hareketlerin temel niteliklerini ve estetik özelliklerini öğrenirler (Heper, 2012; Namlı, 2016).

2.6. Beden Eğitimi ve Sporun Önündeki Engeller

Günümüz dünyasında devletlerarası meydana gelen siyasi, kültürel, sosyal, askeri, teknolojik rekabetin yanı sıra sporda da söz sahibi olmak önem arz etmektedir. Avrupa'nın en genç nüfusuna sahip olan ülkemizde çocuklarımızı ve gençlerimizi sporla ne kadar çok bütünleştirebilirsek o kadar fazla sağlıklı nesiller oluşturabiliriz. Spor siyaset üstüdür ve amacı topluma hizmettir. Ülkemizde genç nüfusun toplam nüfusumuz içindeki oranı %30'lara ulaşmıştır. Dünyada gelişmiş ülkeler kategorisinde yer alan devletler toplam nüfus içinde yer alan genç nüfus oranını arttırmak amacıyla nüfus politikası belirlerken, ülkemizde hali hazırda potansiyel olarak çok fazla bulunan genç nüfusumuzu geleceğe daha iyi hazırlamak temel hedeftir (DPT, 2000).

Dünyadaki gelişmelere baktığımızda ülkemizde spor politikasını oluştururken, ülke potansiyelini ve koşulları geliştirerek bölgesel koşulları ve alışkanlıklarımızı göz önünde bulundurmamız gerekmektedir. Sporun ülke düzeyinde yaygınlaştırılmasına çalışılırken özellikle yarışma sporları için neyin, nerede, nasıl yapılacağı saptanmalıdır. Spor dallarında önceliklerin belirlenmesinden, spor dallarındaki faaliyetler için temel ilkelere, tesis yapımından, malzeme seçimine, personel yetiştirilmesinden eğitime kadar esasları belirleyen bir spor politikası oluşturulmalıdır (Fişek, 1981).

Genel eğitimin olmazsa olmaz bir parçası olan beden eğitimi ve spor dersinin öğrencilerin

fiziksel, zihinsel, sosyal ve ruhsal gelişimlerine katkıda bulunduğu gerçeğinden yola çıkılarak bu dersin daha verimli yürütülmesi gerekmektedir. Bunun için ise daha önce bahsedilen öğretmen, öğrenci ve program öğelerinin birbirleriyle uyum içerisinde olması oldukça önemlidir. Beden eğitimi dersinin daha etkin ve yaygın duruma getirilmesi ve öğrencilerin bir bütün olarak gelişmesi, bu öğeler arasındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu olmasına bağlıdır (Kangalgil ve ark. 2006).

İlk olarak beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sahada karşılaştıkları en önemli sorunların; okul idaresinin beden eğitimi ve spor dersine olan ilgisinin düşük olması, yetkili denetmenlerin dersi değerlendirme niteliğinin düşük olması, çocukların ebeveynlerinin derse karşı ilgisiz olması, öğretmenlerin yönetmelik ve mevzuat, özlük hakları konusunda yetersiz bilgiye sahip olması, öğrencilerin derse uygun kılık kıyafet düzenlemelerini yapamamaları, kız öğrencilerin derse karşı ilgisiz olmaları, tesis ve malzeme yetersizliği, ders süresinin yeterli sürede olmaması, öğrenci sayısının fazlalığından dolayı ders planlama yürütme değerlendirme süreçlerinin tam olarak yapılamaması, zümre çalışmalarının fonksiyonunu yerine getirememesi ve öğrencilerin okul dışı etüt merkezlerine, dersanelere gitmelerinden dolayı ders dışı etkinliklerin yapılamaması olduğu belirlenmiştir (Demirhan ve ark., 2014).

Bu konuda ebeveyn tutumlarına da bakacak olursak, çocukların beden eğitimi ve spor faaliyetlerine yönelmeleri büyük oranda anne-babaların spora bakış açılarıyla yakından ilgilidir. Hatta ebeveynlerin spora yönelik yaklaşımları çocukların spora yönelmelerinde neredeyse en önemli belirleyici etken olarak da değerlendirilmektedir. Bazı aileler çocuklarını spora yönlendirme konusuna sıcak bakmamaktadırlar. Buna karşılık bazı aileler ise gelişim ve sosyalleşme süreçlerinin desteklenmesi için çocuklarını spor etkinliklerine yönlendirmektedirler. Ailelerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarının olumsuz olmasını etkileyen bazı unsurlar bulunmaktadır. Örneğin; Türk toplumunda ailelerin çoğunluğu sporun akademik başarıyı olumsuz yönde etkileyeceğini düşünmektedir. Bu durum, ebeveynlerin, çocuklarının spora yönelmelerine sıcak bakmamalarına neden olmaktadır. Ancak dünya genelinde bazı ülkelerde okul-aile ilişkileri verimli bir biçimde işlemekte ve çeşitli eğitim faaliyetleri ile aileler bilinçlendirilmektedir. Bu ülkelerde aileler çocuklarını spora yönlendirme konusunda daha istekli olmaktadır (Güven ve Öncü, 2006).

Spora yönelmede önemli role sahip olan çevresel faktörlerin başında, yerleşim yerinin spora yönelik bakış açısı ve yaşanan sosyal çevrede insanların spora katılım düzeyleri gelmektedir. Yaşanılan çevrede spora olumlu bakılması ve bölgede başarılı sporcuların yetişiyor olması bölgede yaşayan diğer insanların da spora yönelmesini teşvik etmektedir. Bu

nedenle yaşanan bölgede spora bakışın olumlu olmasının bölgede yaşayan insanların spora yönelmelerini olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir (Kazak, 2007).

2.7. Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor

Engellilik, bireyin yaşam aktivitelerini sınırlayıcı, kısıtlayıcı zihinsel-fiziksel bozukluklardır ve bireyin yeteneklerindeki ve gücündeki sınırlılık-eksiklik durumudur (Coleman, 2000).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'ne göre engellilik, “Kişiden ya da bir bütün olarak vücuttan beklenen davranışlar, yetenekler ve görevler olarak ifade edilen normal aktivitelerin yerine getirilmesindeki eksiklik ya da sınırlılık”, “bir yetersizlik veya özür nedeni ile yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirilememesi” olarak tanımlamaktadır (WHO, 1980).

Engellilerde beden eğitiminin amacı psikomotor becerileri geliştirmek ve vücudun hareket kapasitesini anlamaktır. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri ilk olarak engelliler üzerinde rehabilitasyon amaçlı uygulanmıştır. Günümüzde sadece rehabilitasyon amaçlı olarak değil, bireylerin fiziksel, zihinsel, psikolojik gelişimlerine de olumlu yönde katkı sağlamak amaçlı da kullanılmaktadır. Engellileri bedensel faaliyetlere yönlendirmek adına federasyonlar ve spor kulüpleri kurulmuştur ve bu bireylerin olimpiyat oyunlarına katılmalarına destek verilmiştir (Gür, 2001).

Engelli bireyler için spor tarihine baktığımızda sportif müsabakaların başlangıcı ilk defa 1945'te İngiltere'nin *Aylesburg* kentinde *Stoke Mandeville* Rehabilitasyon Merkezi'nde, *Dr. Ludwig Guttman* tarafından II. Dünya Savaşı'nda şarapnel parçaları ile yaralanmış parapleji hastalarının rehabilitasyonu için sporun kullanılması olarak kabul edilmektedir. Akabinde bu etkinlik polo ve basketbol gibi takım sporlarına da taşınmıştır. *Dr. Guttman* “Engellilerin spor etkinliklerinin İngiltere sınırlarının dışına çıkartılıp, uluslararası düzeye getirilmesini önermiştir. Bu oyunlara diğer ülkelerin katılımları sonrasında olimpiyatların yapıldığı şehirlerde yapılması kararlaştırılmış ve Paralimpik Oyunlar doğmuştur. 1960 yılındaki Roma Olimpiyat Oyunları ve ardından I.Paralimpik Oyunlar 21 ülkeden 400 sporcu ve 300 idarecinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Türkiye ise ilk kez bir sporcu ve iki idareciden oluşan bir katile ile 85 ülkeden 4000 sporcu ve idarecinin katıldığı 1992 Barselona Olimpiyatları sonrası yapılan IX. Paralimpik Oyunlara katılmıştır (www.tmpk.gov.tr).

Türkiye'de engelli ve engelli sporunun federasyonlar bünyesinde gözden geçirilmesi ilk olarak 1990'lı yıllarda Ankara'da planlanan spor şurasında yapılmış ve buradan çıkan karar gereğince Kasım 1990 tarihinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde, Türkiye

Engelliler Spor Federasyonu (TESF) kurulmuştur. Federasyonun kuruluş amacı “Engelli sporcuların gerçekleştirdikleri tüm sportif etkinlikleri bünyesinde toplayıp geliştirmek, bu araştırmaları yurt genelinde yaygınlaştırıp sporu rehabilitasyonun bir parçası haline getirmek ve uluslararası etkinliklerde engelli sporcuya çağdaş yarışma ortamının hazırlanması için gerekli araştırmaları planlamak ve uygulamak” olarak belirlenmiştir.1997 yılına gelindiğinde Türkiye Engelliler Federasyonu’nun adı Türkiye Engelliler Spor Federasyonu (TESF) olarak düzenlenmiştir.2000’li yıllara gelindiğinde ise Türkiye Engelliler Spor Federasyonu kendi içerisinde dört farklı engel grubuna hitap edecek şekilde dört ayrı özerk federasyon teşkil edilmiştir. Bunlar;

- İtme Engelliler Spor Federasyonu.
- Görme Engelliler Spor Federasyonu.
- Bedensel Engelliler Spor Federasyonu.
- Zihinsel Engelliler Spor Federasyonu

Bu dört federasyondan biri olan Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu (TBESF) 2006 senesinde özerk yapıya kavuşmuştur. Engelliler spor branşları 2000’li yıllarda fazla tanınmaz ve bilinmez iken bugün geldiği nokta herkes tarafından kabul görmektedir. 2010 yılı itibarıyla TBESF bünyesinde ampute futbol, atıcılık, atletizm, badminton, bilek güreşi, halter, masa tenisi, okçuluk, oturarak voleybol, tekerlekli sandalye basketbol, tekerlekli sandalye, tenis, yelken ve yüzme branşlarında sportif faaliyetler devam etmektedir (tbesf.org.tr).

Sporun engelli bireye sadece bedensel katkı sağladığı düşünülemez hem psikolojik, hem de sosyolojik katkılarda bulunmaktadır. Bu bakımdan bakıldığında sporun engelli birey için bir çıkış noktası ve kendini gerçekleştirme, kendini topluma kabul ettirme, üretime katılma ve ailesine destek olma noktasında büyük rolleri vardır. Gelişen toplumlarda spor bir yaşam biçimi haline gelmekte ve insanlar bu yaşam biçimini hayatlarının her alanında kullanmaktadır. Bu durum engelli bireyler için de vazgeçilemez bir rehabilitasyon ve eğlence halini almıştır. Engelli bireyin ihtiyaç duyduğu tüm olgular spor sayesinde karşılanmakta ve bir farkındalık aracı haline gelmektedir. Spor yapan engelli bireylerin kazandığı fiziksel ve psikolojik avantajları şöyle sıralamamız mümkündür:

- Kazanma ve kaybetme olgusu gelişir, bu sayede daha pozitif düşünce yapısına sahip olurlar.
- Spor engelli bireylerin sahip oldukları kültürel ve sosyal çevrelerini geliştirmekle beraber, iletişime geçme becerilerini artmalarını da sağlamaktadır.
- Düzenli egzersizler sayesinde solunum sisteminde ve dolaşım sisteminde daha düzenli gelişmeler oluşur.

- Tüm vücut fonksiyonlarında iyileşme eklem, kas, sinir ağında gelişmeler gözlenir.
- Sindirim ve boşaltım sistemleri daha aktif çalışmaya başlar.
- Omurilik problemleri, duruş bozuklukları ve kas kitlesinde düzeltilmeler görülür.
- Sportif faaliyetler, engelli kişilerin kendi kararlarını alabilme yeteneklerini artırarak, bağımsız hareket etme duygusunun gelişmesine katkıda bulunur.

Engelli bireylerin de normal gelişim gösteren insanlar gibi spor yapmaya gereksinimleri vardır. Çünkü spor etkinlikleri engellilerin topluma adaptasyonlarında önemli bir işleve sahiptir (Açak ve Kaya, 2015).

Son yıllarda insanların engelli bireylere yönelik tutumlarında ve bakış açılarında önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Toplumun %10-14 gibi ciddi bir bölümünü oluşturan engellilerin her türlü aktiviteye katılmaları için gerekli koşullar oluşmuştur (Aslan ve Çalışkan, 2017).

2.8. Boş Zaman / Serbest Zaman İlişkisi

Bireylerin yaşantısında zaman, ana rahminde ceninin oluşumundan itibaren önemli bir unsurdur. Zaman kavramının bireyin yaşamındaki bu önemi, insanlık tarihinde fizikten felsefeye, psikolojiden sosyolojiye kadar birçok düşünür ve bilim insanının bu konuda araştırma yapmasına ve farklı bakış açılarıyla insan ve zaman kavramları üzerine kuramlar üretmelerine neden olmuştur. Zaman kavramından yola çıkan farklı yaklaşımlar ve karşıt kuramların tartışması teknolojiyle birlikte zenginleşerek süregelmektedir (Karadaş, 2015).

Herkesin yakından tanıdığı fakat tanımlamakta güçlük çektiği bir kavram olan zamanın günümüzde pek çok tanımı bulunmaktadır. Günlük kullandığımız kavramlar içinde anlaşılması en güç, tanımlanması en zor olan kavramlardan birisi zamandır. Zamanın nesnel olmaması, yani herhangi bir malzeme gibi eninin, boyunun, derinliğinin olmaması zamanı tanımlamakta bir güçlük olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle açık, anlaşılır ve kesin bir tanımı yoktur (Kıral, 2007).

Fakat modernizm ile birlikte zaman tanımlaması da dönüşüm geçirmiştir. Endüstri devrimi ve teknolojik gelişmeler birey açısından zamanı ölçülebilir, denetlenebilir ve planlanabilir bir kavram haline getirmiştir (Yenişchirlioğlu, 1993).

Günümüzde sıklıkla karşılaştığımız “Boş Zaman” kavramı nedir sorusunun cevabını ise şöyle verebiliriz. Serbest zaman (boş zaman) kavramının tanımına baktığımızda alanda yer alan araştırmacıların fikir birliğine vardığı, ortak tanımlamalarda bulunduğunu söylemek mümkün görünmemektedir (Aslan ve Aslan, 2001). Boş zaman kavramını en genel anlamıyla “çalışma dışı zaman” ya da “işten arta kalan zaman” (Oktik, 2001) olarak ifade edebiliriz.

Aynı zamanda boş zaman kavramı üzerine farklı yaklaşımlar da bulunmaktadır:

Tablo2: Boş Zaman Tanımına İlişkin Farklı Yaklaşımlar

Zaman Olarak Boş Zaman

- Boş zaman, kişinin maddi karşılık beklemeden çalıştığı zamandır.
- Boş zaman, kişinin yaptığı işlerden sonra geriye kalan sahip olduğu zamandır.
- Boş zaman, kişinin kararlarına ve isteklerine göre harcama yaptığı zamandır.

Aktivite Olarak Boş Zaman

- Boş zaman, temel gereksinimleri gerektirmeyen yoğun veya nispeten pasif aktivite türleri ile meşgul olma fırsatıdır.
- Boş zaman, pasif, duygusal, aktif ve yaratıcı tutumlardan oluşan dört düzey üzerinde yapılan aktivitelerdir.

Ruh Hali Olarak Boş Zaman

- Boş zaman, kişinin düşüncelerini sakince değerlendirdiği ruh halidir.
- Boş zaman, rahatlatıcı düşünmeyi ortaya koyan ruh halidir.
- Boş zaman, kişinin zorunlulukları bir kenara bıraktığı bir ruh halidir.

Bütünsel Yayılımcı Kavram Olarak Boş Zaman

- Boş zaman, bütünsel olarak rahatlama, eğlenme ve kişisel gelişimle ilgilidir.
- Boş zaman, kültürle bağlantılı zihinsel ve ruhsal bir tutumdur.

Yaşam Şekli Olarak Boş Zaman

- a) Boş zaman faydalı bir yaşam ve özgürlük fikirlerine sahip olmakla ilgilidir.

Harcama Olarak Boş Zaman

- b) Boş zaman, kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre harcamada bulunması ile ilgilidir.

Kaynak: (Horner, 2005).

Sporun içerisinde yer alan ‘‘boş zaman’’ ve ‘‘serbest zaman’’ kavramlarının literatürde tanımlamalarına baktığımızda açıkça ortada bir kavram yanılgısının olduğunu görmekteyiz çünkü bu iki kavram ayrı anlamlar taşımasına rağmen çoğu zaman birbirinin yerine kullanılmaktadır. Karaküçük, (2008)’e göre serbest zamanın belli başlı bir yönü yoktur, boş zaman ise başlangıç noktasında belli bir yönü olan kavramdır. Tezcan (1994), boş zamanı tanımlarken kişinin hem kendisi hem de başkaları için bütün zorunluluklardan ya da

bağlantılardan kurtulduğu ve kendi ilgisine göre yöneleceği bir etkinlikle uğraşacağı zaman ifadesinde bulunurken Kılbaş (2010), “bireyin çalışma dışı kalan, yaşam zorunluluklarının ve görevlerinin dışında ve kendi isteği yönünde harcayabileceği zaman” olarak tanımlamıştır.

Boş zaman veya serbest zaman alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmacıların her iki terimi de eş anlamlı olarak inceledikleri görülmüştür. Etimolojik olarak boş zaman veya serbest zaman ifade edilirken kullanılan “free time-çalışma dışı zaman” ve “leisure time-boş zaman” kelimeleri farklı anlamlar içerse de rekreasyon alanındaki araştırmacılar özellikle ülkemizdeki araştırmacılar, her iki kavramı da eş anlamlı olarak ya da birbirinin yerini alacak şekilde ele almış ve araştırmalarında yer vermişlerdir (Pala ve Dinç, 2013).

Kaya (2013), Weiskopf ve arkadaşlarının yapmış olduğu araştırmada yer alan insanların hayatı boyunca yaptığı etkinliklerin zaman dilimini incelemiş ve araştırmacıların şu sonuçlara ulaştığını söylemektedir: Yetmiş yıllık yaşam süresi boyunca ortalama bir insanın yirmi yedi yılını boş zaman faaliyetlerine, yirmi dört yılını uykuya, yaklaşık yedi yılını araştırmaya, dört yılını eğitime, iki yılını yemeğe ve beş yılını da bunlar dışındaki işlere ayırdığını hesaplamıştır. Bu araştırma neticelerine göre insanların yaşam etkinlikleri arasında iş, yaklaşık yedi buçuk yıl ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 3).

Tablo 3: Ortalama Bireylerin Yaşamları Boyunca Harcadıkları Zaman

Harcanan Zaman (Yıl)	Yaşam Etkinlikleri
27	Boş zaman etkinlikleri
24	Uyku
7.33	İş
4.33	Eğitim
2.33	Yemek
5	Birtakım işler

Kaynak: (Kaya, 2013).

2.9. Rekreasyon

2.9.1. Rekreasyon Tanımı

Rekreasyon, “yenilenme, yeniden yaratılma” anlamına gelen Latince “recreate” kelimesinden gelmektedir. Sözlük anlamına göre rekreasyon “ruhsal ve manevi yönden yenilenme, yeniden doğuş” demektir. Rekreasyon “çalışma ve günlük rutin işlerin sonrasında

bir yenilenme yaşantısıdır (Gümüş, 2012).

Bir başka tanıma göre rekreasyon insanların boş zamanlarında yaptıkları, uzaklaşmak, dinlenmek, hava değişimi, gezme/görme, sağlık, beraber olma, heyecan duyma, farklı yaşantılar elde etme gibi pek çok amaçla ev dışında veya ev içinde, açık veya kapalı alanlarda aktif veya pasif şekilde, kent içerisinde veya kırsal alanlarda katıldıkları etkinlikler bütünüdür. Yani rekreasyon insanların boş zamanlarında yaptıkları bu etkinlikleri ifade eden bir kavramdır (Karaküçük, 2005). Başka bir deyişle rekreasyon kısaca bireylerin boş zamanları içerisinde günlük yaşamın sıkıcı, disiplinli ve monoton geçen çalışmasının etkisinden kurtulmak, dinlenmek ve hoşça vakit geçirmek amacıyla gösterdikleri çeşitli aktivitelerdir (Mansuroğlu, 2002).

Hiç şüphesiz ki rekreasyon kavramı zaman içerisinde anlam değişikliğine uğramıştır. Rekreasyon boş zamanlarda yapılan bir etkinlik bütünü (Tezcan, 1994) olarak ele alınabileceği gibi işten veya zorunluluktan arta kalan zaman olarak da incelenebilir (Doğan ve Ersoy, 2016).

Kültür ve Turizm Bakanlığı, ise rekreasyonu zorunlu çalışma faaliyetlerinden arınmış olarak, bireylerin boş zamanlarında serbest olarak ve dilediği gibi kullandığı, fiziksel gücünü ve ruhsal kapasitesini zenginleştirmeye yönelik, özgürce seçilen ve fiziksel sosyal çevrenin değişmesi anlamına gelen faaliyetler olarak da tanımlamaktadır (Karaküçük, 2005).

2.9.2. Rekreasyonun Özellikleri:

Rekreasyonun özelliklerini şöyle sıralayabiliriz;

- Rekreasyon, çalışma dışı kalan boş zamanlarda yapılır.
- Rekreasyon etkinliklerinde bulunmak gönüllülük esasına dayanır.
- Rekreasyon etkinliği bireylerde özgürlük duygusu ortaya çıkarır.
- Rekreasyon, oldukça fazla çeşit aktiviteleri içerir.
- Rekreasyon, bireylere haz veren, eğlence sağlayan etkinliklerdir.
- Rekreasyon etkinliklerine devam etme gibi bir zorunluluk yoktur.
- Rekreasyon etkinliklerine, her yaştan her kültürden insanların katılma imkânı vardır.
- Rekreasyon etkinliklerinde sorumluluk kişinin kendisinde olmalıdır.
- Rekreasyonun kişiden kişiye amacı değişebilir.
- Rekreasyonel etkinlikler her türlü koşul ve imkanlarda yapılabilir.
- Rekreasyon, bir etkinlik gerektirir. Etkinlikler, fiziksel, zihinsel, ruhsal, toplumsal ya da bunlar içinden bazılarının kombinasyonu şeklinde olabilmektedir.

- Rekreasyon, tüm dünyada uygulanmaktadır. Rekreasyonel etkinlikler, tüm insanlık için ortak bir dil oluşturmaktadır.
- Rekreasyon, kişinin kendisini ifade edebilme ve yaratıcı olabilmesine imkân sağlayıcı faaliyetleri içermelidir.
- Rekreasyon, toplumun geleneklerine, törelerine, ahlâki ve manevi değerlerine uygun olmalı ve sosyal değerlere ters düşmemelidir.
- Rekreasyon eylemi, planlı veya plansız, beceri sahibi kişilerle veya beceri sahibi olmayan kişilerle ya da organize veya organize olmamış mekânlarda yapılabilir.
- Rekreasyonel faaliyetlerin katılımcıya kişisel ve toplumsal özellikleri kazandırması beklenir.
- Rekreasyon, bir faaliyet yapılırken, ikinci veya daha fazla faaliyetlere de ilgi duyma veya gerçekleştirme imkânı verir (Sağcan, 1986).

2.9.3.Rekreasyon ve İhtiyaç İlişkisi

Genel olarak bir eksiklik hissi, aynı zamanda bu hissin giderilmesi arzusuna veya doğal ya da sosyal yaşamdan doğmuş bir gerekliliğin ifadesine ihtiyaç denir (Toskay, 1983).

Maslow, (1943) bir psikolog olarak geliştirmiş olduğu İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi'ni klinik ortamda yaptığı deneyler sonucu ortaya koymuştur. Maslow, bireylerin yaşamlarını devam ettirme noktasında kendilerine bir hedef oluşturduğu, bu hedef doğrultusunda yaşamlarını biçimlendirdiğini ifade etmektedir. Teorisinde belirttiği son basamak olan kendini gerçekleştirme evresi bireylerin belirli aşamaları kat ettikten sonra hedeflerine ulaşmak için gereksinim duyulan ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. Maslow, burada ihtiyaçların hayatın her devresinde insanların yerine getirmesi gereken bir görev olduğunu belirtmiştir. İhtiyaçlar hiyerarşisi teorisi beş basamaktan oluşur ve bu teoriye göre, insanların hedeflerini gerçekleştirmek için birtakım ortak istek, beklenti ve gereksinimlerinin olduğunu ve bunların farklı şekillere kategori haline getirildiği belirtilmektedir. İnsanların yaşamları boyunca ihtiyaç duydukları özellikler basamaklar haline getirilmiş ve bir üst basamağa geçilmesinin ancak bir alt basamaktaki ihtiyaçların yeterli seviyede karşılanmasıyla olabileceği ifade edilir. Teoride ifade edilen en üst basamak olan bireyin kendini gerçekleştirme, önceki basamakların bir bütün halinde tamamlanması ve doyuma ulaşması ile mümkündür.

Bireylerin ihtiyaçları noktasında rekreasyona baktığımızda bu iki kavramın birlikte ele alınması gerekir. Kişinin ihtiyaçlarını giderme yönelimleri arasında rekreasyon faaliyetleri oldukça önem arz etmektedir. Bu yüzden ki bireylerin ihtiyaçları noktasından hareket edilip

rekreasyon faaliyetlerini planlamak, yürütmek gerekmektedir.

2.9.4.Rekreasyon Etkinlik Alanları

Rekreasyon etkinlikleri her yaştan bireyin hemen hemen her ortamda katılabileceği etkinlikler olarak göze çarpmaktadır. Bu hususta rekreasyon etkinlik alanları, boş zamanın şekline, süresine, katılım tarzına, iklim, ekonomik, coğrafi durumlar ile toplum kültürüne göre farklılıklar ya da çeşitlilikler gösterebilmektedir. Genel olarak rekreasyon etkinlik alanları şu şekilde tanımlanabilir:

- Spor faaliyetleri,
- Müzik faaliyetleri,
- Sanat ve hünere gerektiren faaliyetler,
- Oyunlar,
- Dans,
- Mekân dışı faaliyetler (Karaküçük, 2008).

2.9.5.Rekreasyon Türleri (Sınıflandırılması)

Rekreasyon anlayışının artması, sportif hareketliliğin gelişmesine neden olmaktadır. Sporun eriştiği büyük toplumsal başarı ve geniş halk kitlelerini etkisi altına alması da boş zaman uğraşlarında önemli değişikliklere neden olmaktadır (Mathgeson ve Goffry, 1982).

Spor içinde bulunduğu sosyal ve kültürel şartlardan etkilenmektedir. Son yıllarda spor aktivitelerine olan ilgilerdeki değişimler spor kavramının boyutlarının genişlemesi, sosyal ve kültürel yapılar ile spor aktiviteleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. İnsanların sportif ilgilerinde sağlığa olan düşkünlükleri, yeni vücut bilincinin gelişmesi, kendi kendini tanıma keşfetme isteği ile değerlerdeki değişimler etkili olmaya başlamıştır. Nitekim teknoloji giderek insanları daha az çalışmaya sevk etmektedir. Bu durumda boş zaman özgürlüğüne kavuşan insanın yalnızca iş biçimleri değil zaman geçirten eğlenceler, hobiler, oyun ve sporları da sürekli çeşitlendirilmektedir. Bunların türleri ve katılım biçimleri sürekli çoğalmaktadır (Bucher ve Bucher, 1974).

• Faaliyetlere Katılım Şekline Göre Rekreasyon:

Kişinin etkinliklerde katılımcı olması ya da izleyici olmayı tercih etmesine göre etken (aktif) rekreasyon edilgen (pasif) rekreasyon olarak ikiye ayrılır:

Etken Rekreasyon: Bireyin aktif olarak yer aldığı serbest zaman değerlendirme şeklidir. Yüzme, yürüyüş gibi aktiviteler sayılabilir.

Edilgen Rekreasyon: Bireyin aktif olarak yer almadığı, izleyici olarak katıldıkları

etkinliklerdir. Spor müsabakalarını ya da iç kültürel bir aktiviteyi izlemek örnek olarak verilebilir.

- **Kullanılan Mekân Açısından Rekreasyon:**

Rekreasyon aktivitelerinin gerçekleştirildiği mekânın açık ya da kapalı olması açısından rekreasyon ikiye ayrılır:

Açık Hava Rekreasyonu: Rekreasyon aktivitelerinin açık alanda gerçekleştirildiği aktivitelerdir. Açık alanda yapılan sportif ya da sanatsal aktivitelere katılmak ya da izlemek, izcilik, kamp kurmak bu aktivitelere örnek verilebilir.

Kapalı Alan Rekreasyonu: Toplumun kullanımına ayrılmış kapalı mekânlarda- ki ve evlerdeki serbest zaman değerlendirme aktiviteleridir. Çeşitli beceri kursları, kongrelere toplantılara katılmak bu grup aktivitelere dâhildir.

- **Katılımcıların Yaşlarına Göre Rekreasyon:**

Katılımcıların hangi yaş grubunda oldukları, ilgileri ve eğilimleri farklı olduğundan yaş gruplarına göre de rekreasyon sınıflandırılmıştır.

- **Fonksiyonel Açısından Rekreasyon:**

Rekreasyon, felsefesi açısından bireyin kendisini mutlu hissettiği her yerde ve pek çok şekilde uygulanabildiğinden rekreasyon çeşitleri sayısızdır:

Estetik Rekreasyon: Genellikle yüksek eğitim, gelir ve kültür düzeyine sahip bireyin katıldığı etkinliklerdir (Ünlü müzik gruplarını dinlemek).

Sosyal Rekreasyon: Sosyal ilişkiler kurmak, sosyalleşmek ve sosyal ilişkileri güçlendirmek amacıyla yapılan rekreasyon etkinlikleridir (Kutlama partilerine, davetlere katılmak buna örnek verilebilir).

Sağlık Rekreasyonu: Sağlığı koruma veya hastalığı tedavi edici rekreasyon etkinlikleridir. Ayrıca engelli bireyler için de uygun, farklı rekreasyon programları bulunmaktadır (Termal, sauna ve sağlık kulüpleri).

Fiziksel Rekreasyon: Açık veya kapalı mekanlarda yapılan sportif etkinliklerdir. Örneğin; su altı dalış, top oynamak)

Sanatsal Rekreasyon: Kişinin sanat yetenek ve becerilerini geliştirici aktivitelerdir (Resim kurslarına katılmak, sinemaya gitmek).

Kültürel Rekreasyon: Kişilerin bilgi ve becerilerini artırmaya yönelik etkinliklerdir (Hobi kursları, fotoğraf kursları).

Kampus Rekreasyonu: Üniversite öğrencilerinin ve öğretim görevlilerinin serbest

zamanlarını kampüs içinde değerlendirdikleri aktivitelerdir. Son yıllarda üniversitelerin bahar festivalleri bu grup rekreasyona verilebilecek en önemli örnektir.

Turistik Rekreasyon: Bireyin serbest zamanını turistik gezilerle, aktivitelerle değerlendirme şeklidir (Seyahat sürecince gezi ve aktivitelere katılması örnek olarak verilebilir).

İş Yeri Rekreasyonu: Verimli bir iş ortamı gerçekleştirme amacıyla bir arada bulunan kişilerin bu amaca yönelik moral ve motivasyonu geliştirici etkinliklerdir (Gardner, 1971).

2.9.6. Rekreasyon Önündeki Engeller

“Engel” kavramı bireyin boş zamanlarında rekreasyonel etkinliklere katılımını ortadan kaldıran veya kısıtlayan ve birey tarafından karşılaşılan çoklu nedenleri ifade etmektedir (Gürbüz, 2007).

Crawford ve Godbey’in geliştirdiği modelde engeller 3 ana kategoriye ayrılmıştır. Buna göre bireyin boş zaman aktivitelerine katılımı (a) bireysel, (b) bireylerarası ve (c) yapısal faktörlerce engellenir. Bireysel faktörler bireyin beceri düzeyini algılaması, aktiviteye ilişkin tutumu ve aktivitenin uygunluğunun algılanması olarak nitelendirilebilir. Bireylerarası faktörler ise aktiviteye katılmak için eş veya arkadaş bulmak, para ve zaman gibi faktörler olarak, yapısal faktörlere bakacak olursak; ulaşım, tesislerin kalitesi ve erişilebilirliği bireyin karşılaşılabileceği yapısal engeller karşımıza çıkmaktadır (Crawford ve ark., (1987).

Tezcan (1985), ülkemizde gençliğin rekreasyonel kısıtlayıcılarının başında ekonomik yetersizlikler, örgütlenememe ve yeterli bir boş zaman eğitimi verilememesi gibi faktörlerin rol oynadığını ifade etmiştir.

2.9.7.Engelli Bireyler ve Rekreasyon Faaliyetleri

Rekreasyonel faaliyetlerle ilişkisi bakımından engelli bireyler üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında bu araştırmaların üzerinde durduğu ortak noktanın fiziksel aktivitenin gereği üzerine olduğu anlaşılmaktadır. Ülkemizde veya ülkemiz dışı bu konu üzerine yapılan araştırmalardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Margalit, (1984) yapmış olduğu araştırmasında öğrenme engeli olan çocuklar ve 20 kişiden oluşan kontrol grubunun serbest zaman faaliyetlerini incelemiştir. Öğrenme engeli bulunan çocuklar için belirli bir model ortaya koyulmuştur. Öğrenme engeli olan çocukların serbest zamanlarını değerlendirme açısından fazla aktif olmadıkları görülmüş ve yaşlılarına göre yalnızlık duygusunu daha yoğun ve fazla bir şekilde yaşadıkları görülmüştür. Bu sonuçlar

gösteriyor ki sadece öğrenme engeli olan çocuklara yardımcı olmayı değil aynı zamanda aile eğitiminin bir parçası olmasını amaçlayan serbest zaman eğitim programlarını da gerektirmektedir.

Özgindiş, (2007) “İstanbul Kent Parklarının Bedensel Özürlüler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma” isimli araştırmasında engeline göre kısa veya uzun süreli engeli bulunan bireylerin toplumla birlikte bağımsız şekilde şehir parklarından faydalanabilmeleri konusunda yapılması gereken araştırmalara ulaşılabilirlik ve kullanılabilirlik açısından gereken şartları göz önünde bulundurarak engelsiz yapılaşmayı sağlamaya yardımcı olmayı amaçlamıştır. Parkların mevcut durumları tespit edilerek 2005 senesinde çıkarılan 5378 sayılı kanuna göre 2012 senesine kadar kentsel çevrenin, planlanan durumların tamamlanması ile kent parklarının engelli kişilerin ulaşabileceği ve kullanabileceği duruma getirilmesi için gerekli tedbirleri almak hedeflenmiştir. Araştırma sırasında yapılan anket sonuçlarına göre engelli vatandaşlar kendileri için özel olarak tasarlanmış alanlar yerine kendilerini kısıtlayan, bağımsızlarını ortadan kaldıran engellerin kaldırılmasını ve sağlıklı bireylerle beraber onlara karışarak rahat bir şekilde ulaşılabilen ve herkesçe kullanılabilen çevre düzenlemelerini çok daha önemli bulmakta böyle fiziksel çevrede yaşamlarını sürdürmek istemektedirler. Araştırma boyunca konuyla alakalı bilim adamı, sivil toplum örgütü idarecileri, kamu görevlisi veya kişisel olarak gönüllü çalışan bireylerle, daha önemlisi bu sorunu bizzat yaşayan engelliler ve aileleri ile gerçekleştirilen görüşmeler, anketler ve arazi etütleri engelliler için fiziksel çevre düzenlemelerinde ortak fiziksel çevre düzenlemelerinin olması ve onların sağlıklı bireylerden ayırt edilmeden, toplumla kaynaştırılarak, özgürce hayat sürmeleri gerekliliği tespit edilmiştir.

Esatbeyoğlu ve Karahan, (2014)’ın “Engelli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarının Önündeki Engeller” konulu araştırmasının amacı, engelli bireylerin fiziksel etkinliklere katılımlarındaki engellerin tespit edilmesidir. Araştırma sonunda engelli bireyler için hayatın her alanında sağlıklı ve güvenli ortamların daha da fazlalaştığı görülmektedir. Ayrıca fiziksel faaliyetlere katılımın önemli olduğu da herkes tarafından bilinmektedir. Ancak engelli bireylerin sosyal faaliyetlerde daha çok yer alabilmeleri için yerel yönetimlerin engelli spor kulüpleri açması, daha çok firmanın sponsor olması ve federasyonun engelli bireylerin engellerini kaldırmakta daha fazla çalışması gerekmektedir. Bu araştırma sonuçlarına göre bilhassa ulaşım, tesis, materyal ve şehir planlamacılığı hususunda belediyelere büyük vazifeler düşmektedir. Ayrıca engelliler için fiziksel etkinlik konusunda engelli ebeveynleri başta olmak üzere tüm toplumun bilinçlendirilmesi için başta medya, eğitim kuruluşları ve kamu kuruluşları aktif rol oynamalıdır.

2.10. Spor Tesisleri ve Yönetmeliği

2.10.1.Spor Tesis

Günümüzde spor tesisi kavramı spor hizmeti üreten, bu amaç için belirlenmiş ve gereğince donatılmış her türlü spor alanını tanımlamak için kullanılmaktadır. Spor hizmetleri, spor endüstrisini oluşturan önemli parçalardan biri olarak kabul edilir ve spor etkinliklerinin yapıldığı spor tesisleri de spor hizmetleri içerisinde önemli bir unsur olarak yer almaktadır. Toplum içerisinde insanların spora olan ilgisi spor tesislerinin hem sayısal olarak artışına neden olmuştur hem de farklı nitelikte ve çeşitte spor tesisinin spor endüstrisi içerisinde yer almasını sağlamıştır (Katırcı, 2012).

Spor tesisi kavramı, içerisinde sportif faaliyetlerin yapıldığı her türlü yapıyı (salon, stadyum, pist vs.) tanımlamak için kullanılır. Ayrıca çeşitli sportif etkinliklerin yapılmasına imkân veren koru, orman, ırmak, kanyon gibi arazileri de bu kavramın içerisinde düşünmek mümkündür. Sporu oluşturan en önemli etkenlerden biri spor tesisleridir. Ülkelerin halkına en iyi şekilde spor hizmeti vermesi, yaptığı spor tesislerinin sayısı ve kullanılabilirliği gibi kriterlerle ölçülür (Ceyhun ve Serarslan, 2000). Sporun yaygınlaştırılmasında hayati önem taşıyan spor tesislerinin belli bir politika çerçevesinde (hem yapım aşamasında hem de işletme aşamasında) ele alınması gerekmektedir. Dolayısıyla bu konuda belirlenecek bir politikanın etkili olabilmesi için toplumun spora ilişkin beklenti ve ihtiyaçları, eğitim ve tercihlerinin öncelikle araştırılması gereken hususlar olarak belirlenmelidir (Ayan, 2002).

2.10.2.Spor Tesis Yönetmeliği

Türkiye’de gerçek ya da tüzel kişiler tarafından kurulan spor tesisleri “Özel Be- den Eğitimi ve Spor Tesisleri Yönetmeliği”ne bağlı olarak faaliyet gösterir. Yönetmeliğin 4. maddesi spor tesislerini gerçek veya tüzel kişiler tarafından beden eğitimi ve spor araştırmaları yapmak amacıyla açılan yerler olarak tanımlamaktadır. Yönetmeliğin 9. maddesine göre ise spor tesisleri aşağıda belirtilen niteliklere sahip olmak zorundadır (www.mevzuat.gov.tr).

- a) Kullanım alanı 5 m²'den az olmamak üzere en az bir soyunma odası, bayan ve erkek sporcuların birlikte çalışacağı tesislerde en az iki soyunma odası bulunmalı, spor yapanlara yetecek kadar soyunma dolabı veya askılık bulunmalı, odaların aydınlatma ve havalandırma sistemi bulunmalı, ısısı 18 santigrat derecede olmalı ve sağlığa uygun şartları taşımalı,
- b) Kullanım alanı 15 m² 'den az olmamak üzere en az bir dinlenme salonu bulunmalı, dinlenme salonunun zemini halıfleks, parke ve benzeri maddelerle kaplanmalı,

- salonun ısısının, aydınlatılmasının ve havalandırılması yeterli seviyede olmalı,
- c) Bayan ve erkek sporcuların birlikte spor yaptığı tesislerde, ihtiyaç duyulmayan spor dalları hariç, en az iki duş ve iki tuvaletin soyunma odaları içinde bulunmalı,
 - d) Tesiste çalışma yapıldığı sürece duşların sıcak su bulunmalı,
 - e) Tesiste spor çalışmasının yapıldığı yerin ısısının 18 santigrat derecenin altına düşmemeli, havalandırılmasının, çalışma alanı sporcu sayısına göre yeterli seviyede olmalı,
 - f) Tesis zemini yapılan spor dallarının özelliğine göre tahta, parke, sunta, halıfleks ve benzeri malzemelerle kaplanmış olmalı, açık tesislerde yapılan spor dallarının özelliğine göre zemin; ilgili federasyonlarca öngörülen çim, asfalt, beton ve buna benzer malzemelerle kaplanmış olmalı,
 - g) Tesiste yangın ve tabii afetlere karşı yangın söndürme ve benzeri aletlerin hazır bulundurulması,
 - h) Çalışma sırasında fiziki darbeleri önleyici tedbirleri sağlamak için çalışma alanında tehlike arz eden keskin, kenarların sivri uçlarının darbeyi hafifletici yumuşak malzemelerle kaplanmış olması ve direk, sütun, hendek, çukur, toprak yığı- nı, ağaç ve benzeri maniler bulunmamalı,
 - i) Çalışma esnasında her spor dalıyla ilgili, çalışma gurubunda bulunan sporcu sayısına yeterli olmak üzere spor malzemesi ve yardımcı aletlerin bulundurulması,
 - j) Özel beden eğitimi ve spor çalışmaları yapılacak tesisin bütün ünitelerinin genel sağlığa aykırı şartları taşımaması,
 - k) Özel spor tesisinde yapılacak faaliyet esnasında gürültü, kirlilik gibi nedenlerle çevrenin rahatsız edilmemesine yönelik her türlü tedbirin alınmış olması zorunludur.
 - l) Engellilerin ve sporcuların can güvenliğine yönelik tedbirlerin alınması.

Ayrıca “Özel Beden Eğitimi ve Spor Tesisleri Yönetmeliği”nin 10. Maddesine göre gerçek veya tüzel kişiler, spor tesisi açmak için faaliyette bulunacakları spor dalı veya dalları için ilgili spor dalı federasyonundan yeterlilik belgesi almak zorundadırlar.

2.10.3.Spor Tesislerinin Sınıflandırılması

Türkiye’de spor tesislerinin sınıflandırılmasında Spor Genel Müdürlüğü tarafından yapılan bir sınıflandırma da bulunmaktadır. Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren federasyonların yürüttükleri branş çalışmalarına göre spor tesisleri sınıflandırılmaktadır (Katırcı, 2012) :

- Stat / Stadyum,
- Spor Salonu,
- Yüzme Havuzu (Açık / Kapalı),
- Kayakevi, Kayıkane, Telesiyej,
- Tenis Kortu (Açık / Kapalı),
- Portatif Tribün ve Soyunma Odalı Futbol Sahası,
- Geleneksel Spor Dalları (Atlı Cirit vb.), Yağlı ve Karakucak Güreş Alanı,
- Okçuluk Sahası,
- Plaj Sporları Sahası,
- Adrenalin Sporları (Yamaç Paraşütü, Dağ Bisikleti, Rafting vb.) Alanı,
- Açık spor Sahaları, Atletizm Sahası, Manej (Atların eğitildiği alan),
- Veledrom, Atış Poligonu,
- Sporcu Kamp Eğitim Merkezi - Gençlik Kampı Tesisi.

Zaman içinde spor tesis işletmelerinde bir takım değişimler meydana gelmiştir. Eski zamanlarda spor tesis işletmeleri içerisinde düşünülmesi dahi mümkün olmayan ancak özellikle günümüzün büyük spor tesislerinde standart olarak sağlanan uygulamalar şu şekilde sıralanabilir:

- Toplantı odaları ve içerisinde internet bağlantısı bulunan basın odaları gibi medya ortamlarını sağlama,
- TV kamera platformları ve TV kablo bağlantılarını oluşturma,
- Reklam alanlarını ve isim haklarını satma,
- Sporcular için antrenman odaları, alanları ve/ya da salonları oluşturma,
- Klima sistemleri kullanma,
- Çevresel, bölgesel ve diğer yasal konulara uyma (Katırcı, 2012).

2.11.Engelli Bireyler İçin Spor Tesisleri

Toplumumuzda engelli bireylerin özellikle acınan, dışlanan ve yetersiz görülen bireyler olarak algılandığı görülmektedir (Burcu, 2011). Toplumun bu bakış açısı ile birlikte düzenlemeler noktasında da birtakım eksiklikler birleşince engelli bireyler tamamen toplumdan uzak bir yaşam sürmek zorunda kalmaktadır. Engelli bireylere yönelik algılar kimi zaman yıkıcı sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Sosyal bir statüye sahip olmayan bireylerin

sağlıklı bir gelişim gösterebilmesi mümkün olmayacaktır. Engelli bireylerin sorunlarının giderilmesi hususunda öncelikle engelli bireylere karşı toplumda bakış açılarının değiştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca engelli bireylerin topluma entegre edilmesi, daha fazla sosyalleşmeleri, sağlık sorunları noktasında fiziksel uygunluk ve motor becerilerini geliştirici özellikleri nedeniyle spor tesislerinin önemi üzerinde durulmalıdır. Spor tesisleri planlanırken engelli bireylerin de göz önünde bulundurulması onların bu imkânlardan kolaylıkla, sorunsuz şekilde yararlanması fiziksel, ruhsal ve toplumsal açıdan daha iyi hisseden bireyler olarak sağlık açısından da gelişmeleri elzem öneme sahiptir. Engelli bireyleri de kapsayan toplumunun tamamına ulaşabilecek şekilde herkesin kullanabileceği mekân, ürün, çevre ve donatımın tasarımına yönelik olarak düzenlemelerin yapılmasını içeren anlayışa “engelsiz tasarım” adı verilmiştir. Bu anlayış ürün tasarımından, fiziksel çevrenin düzenlenmesi ile birlikte bilgi teknolojilerindeki düzenlemeleri de içermektedir. Bu tasarım çerçevesinde mekânların engelsiz mekânlar olarak tasarlanarak her birey için uygun hale dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilecek düzenlemeler toplumsal yaşam kalitesinin artmasını doğrudan sağlayacaktır (Tandoğan, 2017).

Spor tesislerinin engelli bireylerin kullanımına yönelik yapılan araştırmalar üzerine literatür taraması yapılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır: Zihinsel engellilerde sporun öfke düzeyine etkisi üzerine yaptığı araştırma sonucunda zihinsel engellilerin spor yapma olanaklarının artırılması için Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri bünyesinde engellilere yönelik özel birim oluşturularak, bu alandaki eğitim olanakları artırılmalıdır sonucuna varmıştır (Sonuç, 2012).

Engelli bireylerin fiziksel faaliyetlerde bulunmalarının önündeki engeller üzerine yaptıkları araştırma sonucunda, engelli bireylerin spor/fiziksel aktivite içinde olabilmeleri için birçok firmanın sponsor olması, yerel yönetimlerin engelli spor kulüplerini ve merkezlerini açması, üniversitelerin engelli bireylere yönelik fiziksel aktivite programları geliştirmesi ve uygulaması, federasyonların engelli okullarında okuyan çocuklara ulaşma imkanı gibi durumlar fiziksel aktiviteye engelli katılımını artırmaktadır sonucuna varmışlardır (Esatbeyoğlu, ve Karahan, 2014).

Kızar ve Kargün (2007), Bingöl ilinde spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeyinin kullanıcılar açısından değerlendirilmesi üzerine yaptıkları araştırmanın neticesinde, spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Kızar, (2018) Türkiye’de spor tesislerinin engelliler için yeterlilik düzeylerinin araştırılması için yaptığı araştırmaya göre engelli bireylerin spor yapma isteklerinin önündeki

en büyük engel, spor tesislerinin fiziksel koşullarının yeterli düzeyde olmadığıdır. Engelli bireylerin topluma adapte olmalarının sağlanması noktasında, çalışma ve paylaşma özelliklerini edinmeleri hususunda gereksinim duyulan koşullardan en önemlisi spor yapma imkânlarına sahip olabilmeleridir. Engelli bireylerin spor tesislerindeki gereksinimlerinin karşılanması önemlidir. Bu noktada kişisel ihtiyaçlarının (tuvalet ve kişisel bakım) karşılanması, tesisin fiziksel özelliklerinin rahatlıkla ulaşılabilecek hale getirilmesi ve bu tesislerde alanında eğitim görmüş uzman personelin bulundurulması gerekir. Ancak bu şartların sağlanması halinde “engelli birey bu alanlarda tek başına, aile bireylerine bağımlı olmadan spor yapabilme imkânı elde edecektir” sonucuna varılmıştır.

2.12.Okulların Fiziksel İmkânları ve Okul Yönetimi

Eğitim kişilere zihinsel, sosyal, duyuşsal ve bedensel yönden bilgi, beceri, tutum, değer ve alışkanlıklar kazandırma, kişinin kendini gerçekleştirme, kişinin özgün öğrenme yolları oluşturması süreci olarak tanımlanabilir. Öğrencinin bütünsel olarak yetiştirilmesinde ve geliştirilmesinde öğrenme ortamı, öğrenme alanları ve bunların alt yapısı, malzemesi, teknolojisi önem oluşturmaktadır. Eğitimin gerçekleştiği okulların fiziksel altyapısı birçok unsuru içermektedir. Bunlardan bazıları binalar, okul bahçesi, yiyecek hizmetlerinin verildiği mekanlar, ulaşım, güvenlik (yangın, acil yardım, deprem gibi), temizlik, bilgi işlem teknolojileri (ekipman, teknik destek, personel eğitimi), kütüphane ve medya merkezleri, okulların konumu, kapasitesi ve dış mekanları, okul binasının işleyiş ve bakımı, engelli bireyler için ortam, derslikler, laboratuvarlar, beden eğitimi ve spor salonlardır. Okulun fiziki çevresi öğretme-öğrenme hizmetleri hususunda önemli rol oynarlar. Şöyle ki okulun bulunduğu fiziki çevre öğrenci başarısını artırmada olumlu veya olumsuz yönde rol oynar (Göksoy, 2017).

Fiziki ortam tanım olarak eğitim-öğretim faaliyetleri için ayrılan ortamın özelliklerini belirtir. Fiziki ortamın değişkenlerini ise sınıf içerisinde veya tesiste yer alan malzemeler oluşturur. Fiziki ortamda yer alan değişkenler öğretmen ve öğrencileri arasındaki ilişkileri de geniş ölçüde etkilemektedir. Çünkü öğretim için ayrılan fiziki ortamın uygunluğu verimli öğrenme-öğretme sürecinde oldukça önemli bir faktördür (Aydın, 2014).

Günümüzde birçok alanda olduğu gibi yönetim alanında da değişim ve gelişmeler yaşanmaktadır. Bu değişim geleneksel yönetim anlayışından çıkıp çağdaş daha ileri bir yönetim anlayışına doğru değişmektedir. Eğitimde verimliliği arttırabilmek için değişen bilgi ve teknolojiye uyum sağlayabilmek, sınırlı kaynakları en verimli şekilde kullanabilmek ve eğitim personeli ile iş birliği yapmak yönetici davranışları ile olacaktır (Çelik, 2008).

Okullarda beden eğitimi derslerinden maksimum verimin alınması ve istenen hedeflere ulaşmak için bu derslerde yararlanılacak tesis ve araç-gereçlerin öğretimi gerçekleştirecek sayıda ve nitelikte olması gerekir. Bu açıdan bakıldığında ihtiyaçların temin edilmesi ayrıca spor tesislerinin sayıca artırılması, beden eğitimi ve spor derslerinin olumsuz hava koşullarında salonda, daha rahat, güvenli ve öğrenci sağlığı açısından uygun zeminlerde yapılmasına olanak sağlayacaktır. Bu açıdan bakıldığında beden eğitimi ve spor öğretmenlerine de programı uygulama noktasında kolaylık oluşturacaktır. Beden eğitimi öğretim programında yer alan konuların öğrencilerde hedeflenen gelişimin sağlanması, yeterli araç-gereç sayısına ulaşılmasına ve öğrencilerin daha fazla deneyim elde edeceği sık tekrar yapma fırsatına bağlı olacaktır (Harrison ve Blakemore, 1984).

Ayrıca okullarda beden eğitimi dersinin işlenmesi için gerekli tesis yeterliliği ile ilgili Topkaya (1995) “Ortaöğretimde Beden Eğitimi ve Spor Müfredatı Sorunları ve Yeni Yaklaşımlar” isimli yüksek lisans tez araştırmasında lise kademesinde beden eğitimi ve spora yönelik sorunların aslında sadece araç-gereç veya tesis imkânlarından kaynaklanmadığını, temel sorunun öğretim programlarının detaylandırılması ve devamında sürecin yapılması konusunda bir eksiklik olduğunu belirtmiştir.

Mamak, (2012)’ ilköğretim okullarında beden eğitimi ve spor derslerinin amaçlarına ulaşma düzeyini etkileyen faktörler üzerine yaptığı çalışmada beden eğitimi ve spor dersinin amaçlarına ulaşmada birinci derecede gerekli olan spor salonu ve sahasının azlığı, okullardaki sınıfların çok kalabalık ve okulların spor tesis araç ve gereçleri yönünden yetersiz olduğu, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okul idaresi ve diğer branş öğretmenleri tarafından yeterince desteklenmediği sonucuna varılmıştır.

Okul yönetiminin ve diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine karşı tutumu dersin ve öğretmenin hedeflerine ulaşması açısından oldukça önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Beden eğitimi öğretmenleri ders sürelerinin yetersiz olması, sınıflardaki öğrenci mevcudunun fazla olması, okuldaki tesis ve araç, gereçlerin yeterli şekilde bulunamaması ve kaynak sıkıntısı nedeniyle derslerini maksimum verim alacak şekilde planlayamadıklarını ifade etmişler ve aslında bu problemlerin çözümü noktasında programlamanın merkezden yapılmasını, haftalık ders saatinin artırılması, gerekli tesis, araç-gereç ve kaynağın temin edilmesinin etkili olabileceğini belirtmişlerdir (Demirhan ve ark., 2014).

BÖLÜM III

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin analiz biçimine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullardaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmeye çalışıldığı bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeline göre desenlenmiştir. Tarama yöntemi bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk, Ş. ve ark., 2014). Bu araştırmada da mevcut bir durum olduğu şekliyle betimlenmeye çalışıldığından (Karasar, 2008)' tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini; 2019-2020 öğretim yılı bahar döneminde Batman il merkezinde MEB'na bağlı resmi ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. İl Milli Eğitim Müdürlüğünden elde edilen bilgiye göre 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Batman il merkezinde farklı lise türü (Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Meslek Lisesi, İmam Hatip Lisesi vb.) olarak toplam 50 resmi ortaöğretim okulu (Lise) mevcut olup bu okullarda toplam 34667 öğrencinin öğrenim gördüğü belirlenmiştir (batman.meb.gov.tr).

Araştırmada maliyet, zaman, kontrol vb. zorluklar nedeniyle evreninin tümüne ulaşamadığından örneklem alınma yoluna gidilmiştir. Bu araştırmada farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin araştırmaya dahil olabilmesi için küme örnekleme yöntemi seçilmiştir. Batman il merkezindeki liseler okul türlerine göre kümelere ayrıldıktan sonra her bir kümeden basit rastgele örnekleme ile seçilen toplam 461 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem grubuna ölçek 10.01.2020 ile 12.03.2020 tarihleri arasında bizzat araştırmacı tarafından, araştırmanın amacı ve kapsamı anlatılarak uygulanmış ve yine araştırmacı tarafından toplanmıştır. Araştırma için ölçeği geliştiren araştırmacı Berkan BOZDAĞ'dan mail yoluyla ilgili kullanım izni (**Ek-1**), etik kurul onayı (**Ek-2**) ve Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler (**Ek-3**) alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Bozdağ B, ve Yoncalık O, (2017) tarafından geliştirilen "Beden Eğitimi ve Spor İmkân ve Eksiklikler (BESİVE) Ölçeği" ile araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ile toplanmıştır (**Ek-4**).

3.3.1. Beden Eğitimi ve Spor İmkân ve Eksiklikler (BESİVE) Ölçeği

Bozdağ B, ve Yoncalık, (2017) tarafından geliştirilen "Beden Eğitimi ve Spor İmkân ve Eksiklikler (BESİVE)" (**Ek-2**) ölçeği toplam 21 madde ve 4 faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin geliştirilme aşamasında Bozdağ ve Yoncalık (2017) tarafından uygulanan faktör analizi sonucu ölçeğin 4 faktörlü yapısının ortak faktör varyansının %46.490 oranında belirlediği görülmüştür. Dört faktöre göre döndürme işlemi sonucunda birinci faktör 7 maddeden, ikinci faktör 4 maddeden, üçüncü faktör 6 maddeden, dördüncü faktör ise 4 maddeden oluşmaktadır. Birinci boyuttaki maddeler "Kurumsal Yetersizlik", ikinci boyuttaki maddeler "Sınav Kaygısı ve İlgisizlik", üçüncü boyuttaki maddeler "Öğrenci Deneyimi", dördüncü boyuttaki maddeler ise "Fiziksel Yetersizlik (altyapı/tesis)" olarak adlandırılmıştır.

Araştırmacılar Bozdağ ve Yoncalık, (2017) tarafından "Kurumsal yetersizlik" boyutunda bulunan birinci faktör maddelerinin faktör yükleri, .711 ile .497 arasında, "Sınav kaygısı ve ilgisizlik" boyutundaki ikinci faktör maddelerinin faktör yükleri, .783 ile .618 arasında, "Öğrenci deneyimi" boyutundaki üçüncü faktör maddelerinin faktör yükleri, .687 ile .472 arasında ve "Fiziksel yetersizlik" boyutundaki dördüncü faktör maddelerinin ise faktör yükleri .788 ile .561 arasında değişmektedir.

Ölçeğin olumlu maddeleri; "1: Kesinlikle Katılmıyorum", "2: Katılmıyorum", "3: Kararsızım", "4: Katılıyorum" ve "5: Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde, ölçekteki olumsuz maddeler ise ters yönde beşli likert tipli olarak derecelendirilmiştir. Bu kapsamda ölçeğin "Kurumsal yetersizlik" ve "Fiziksel yetersizlik (Altyapı)" boyutları olumlu, "Sınav kaygısı ve ilgisizlik" ile "Öğrenci deneyimi" alt boyutları olumsuz ifadeleri içermektedir. Mevcut araştırmada ise öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullardaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin görüşleri alınmaya çalışıldığından, ölçeğin içerdiği maddeler dikkate alınarak alt boyutlar yeniden adlandırılarak Çizelge 3.1'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.1. Beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutları

Boyut	Maddeler
Kurumsal yeterlilik	Okul yönetimi beden eğitimi ve spor dersine gereken önemi vermektedir. Okul aile birliği beden eğitimi ve spor faaliyetlerini desteklemektedir. Ayrılan maddi destek yeterlidir. Beden eğitimi ve spora ayrılan zaman yeterlidir. Okuldaki beden eğitimi ve spor kültürü ve bilinci yeterlidir. Beden eğitimi ve spor öğretmen sayısı yeterlidir. Diğer öğretmenler beden eğitimi ve spor faaliyetlerini desteklemektedir.
Sınav kaygısı ve ilgisizlik	Hareketsiz yaşama alışkanlığı. Aşırı ödev ve yoğun sınav takvimi. Beden eğitimi ve spora olan ilgisizlik. YKS ve benzeri önemli sınavlar.
Olumsuz öğrenci deneyimleri	Karma eğitim olması. Geçmiş olumsuz deneyimler. Başarısız olma korkusu. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri sonucu oluşan olumsuzluklar. İnternet, TV, playstation. Sınıf mevcudunun fazla olması.
Fiziksel (Altyapı) yeterlilik	Okula ait açık spor alanları yeterlidir. Okula ait kapalı spor alanları yeterlidir. Okula ait yeterli materyal (top, minder vs.) vardır. Tesisler yeterince temizdir.

Ölçeğin aralık genişliğinin, “dizi genişliği / yapılacak grup sayısı” (Tekin, 1996) formülü ile hesaplanması göz önünde alınarak, araştırma bulgularının değerlendirilmesinde ölçüt alınan aritmetik ortalama aralıkları; “1,00-1,80=Kesinlikle Katılmıyorum”, “1,81-2,60=Katılmıyorum”, “2,61-3,40=Kararsızım”, “3,41- 4,20=Katılıyorum” ve “4,21-5,00=Kesinlikle Katılıyorum” şeklindedir. Ölçekteki puanlar, 1,00 ile 5,00 arasında olduğundan, puanlar 5,00’e yaklaştıkça öğrencilerin maddeye katılım düzeylerinin yüksek, 1,00’e yaklaştıkça ise düşük olduğu kabul edilmiştir.

Mevcut araştırmada orijinal ölçeğin dört faktörlü yapısı korunarak örneklem ölçeğin iç tutarlılık (*Cronbach Alpha*) katsayıları hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda ölçeğin *Cronbach Alpha* iç tutarlılık katsayıları “Kurumsal yetersizlik” boyutunda ($\alpha=.70$), “Sınav kaygısı ve ilgisizlik” boyutunda ($\alpha=.69$), “Öğrenci deneyimi” boyutuna ($\alpha=.66$) ve Fiziksel yetersizlik” boyutunda ($\alpha=.76$), ölçeğin tümü için ise ($\alpha=.78$) olarak bulunmuştur. Bu

sonuçlara göre ölçeğin alt boyutları ile birlikte güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

3.3.2.Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan “kişisel bilgi formu”nda; öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, öğrenim gördükleri sınıfı ve lisanslı sporcu olup olmama durumunu belirlemeye yönelik 4 soru bulunmaktadır.

3.3.3.Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizi SPSS 22 Paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizine geçilmeden önce araştırma grubuna uygulanan ölçekten elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği tek örneklem *Kolmogorov Smirnov* testi ile incelenmiş, test sonuçları Çizelge 3.2’ de verilmiştir.

Çizelge 3.2. Tek örneklem <i>Kolmogorow Smirnov</i> testi sonuçları					
		Kurumsal Yeterlilik	Sınav Kaygısı ve İlgisizlik	Olumsuz Öğrenci Deneyimleri	Fiziksel (Altyapı) Yeterliliği
N		461	461	461	461
Normal	Ort.	18,74	10,78	17,29	8,75
Parametreler	Ss.	5,08	3,28	4,25	3,92
z		0,06	0,07	0,05	0,11
p		0,00	0,00	0,00	0,00

Çizelge 3.2 incelendiğinde, “Beden Eğitimi ve Spor İmkân ve Eksiklikler (BESİVE)” ölçeğinin alt boyutlarından elde edilen verilerin normal dağılıma uymadığı tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu kapsamda verilerin analizinde non-parametrik testlerinden Bonferroni düzeltilmeli *Mann-Whitney U* ve *Kruskall-Wallis H* testleri tercih edilmiştir. Analizlerde ayrıca betimsel istatistik (yüzde, frekans, ortalama, standart sapma) tekniklerinden yararlanılmıştır. Bulguların anlamlılık düzeyi için $p<0,05$ değeri baz alınmıştır.

BÖLÜM IV

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular çizelgeler halinde sunulmuştur.

Çizelge 4.1. Öğrencilerin demografik özelliklerinin dağılımı

	Grup	n	%
1.Cinsiyet	Kız	261	56,6
	Erkek	200	43,4
2.Yaş	14	49	10,6
	15	73	15,8
	16	135	29,3
	17	139	30,2
	18	65	14,1
3.Sınıf	9.Sınıf	92	20,0
	10.Sınıf	101	21,9
	11.Sınıf	125	27,1
	12.Sınıf	143	31,0
4.Lisanslı Sporcu	Evet	147	31,9
	Hayır	314	68,1
Toplam		461	100,0

Çizelge 4.1'e göre; araştırmaya katılan lise öğrencilerinin 261'i (%56,6) kız, 200'ü (%43,4) erkektir. Öğrencilerin 49'u (%10,6) 14, 73'ü (%15,8) 15, 135'i (%29,3) 16, 139'u (%30,2) 17 ve 65'i (%14,1) 18 yaşındadır. Öğrencilerin 92'si (%20,0) 9.sınıfta, 101'i (%21,9) 10.sınıfta, 125'i (%27,1) 11.sınıfta, 143'ü ise (%31,0) 12.sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 147'si (%31,9) lisanslı sporcu olduklarını, 314'ü ise (%68,1) lisanslı sporcu olmadıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.2. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeğine vermiş oldukları cevaplarının betimsel istatistik sonuçları

Maddeler	Ort.	Ss.
1. Okula ait açık spor alanları yeterlidir.	2,00	1,24
2. Okula ait kapalı spor alanları yeterlidir.	2,06	1,31
3. Okula ait yeterli materyal (top, minder vs.) vardır.	2,34	1,35
4. Tesisler yeterince temizdir.	2,36	1,25
5. Okul yönetimi beden eğitimi ve spor dersine gereken önemi vermektedir.	2,68	1,43

6. Okul aile birliği beden eğitimi ve spor faaliyetlerini desteklemektedir.	2,54	1,27
7. Ayrılan maddi destek yeterlidir.	2,36	1,23
8. Beden eğitimi ve spora ayrılan zaman yeterlidir.	2,59	1,34
9. Okuldaki beden eğitimi ve spor kültürü ve bilinci yeterlidir.	2,88	1,41
10. Beden eğitimi ve spor ğretmen sayısı yeterlidir.	2,61	1,28
11. Diğer ğretmenler beden eğitimi ve spor faaliyetlerini desteklemektedir.	3,26	1,30
12. Hareketsiz yaşama alışkanlığı.	2,63	1,29
13. Aşırı dev ve yoğun sınav takvimi.	3,12	1,38
14. Beden eğitimi ve spora olan ilgisizlik.	2,74	1,45
15. YKS ve benzeri önemli sınavlar.	2,73	1,33
16. Karma eğitim olması.	2,73	1,40
17. Geçmiş olumsuz deneyimler.	3,21	1,52
18. Başarısız olma korkusu.	2,95	1,47
19. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri sonucu oluşan olumsuzluklar.	3,44	1,47
20. İnternet, TV, playstation.	2,93	1,46
21. Sınıf mevcudunun fazla olması.	2,87	1,54
Toplam	2,72	1,37

Çizelge 4.2.’de lise ğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullarındaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin görüşlerinin genel ortalaması ($2,72\pm1,37$) incelendiğinde; görüşlerinde genel olarak kararsız kaldıkları görülmektedir.

Öğrenciler boş zamanlarını değerlendirmelerine ilişkin okullarındaki beden eğitimi ve spor imkânları açısından; okula ait açık ($2,00\pm1,24$) ve kapalı spor alanlarını ($2,06\pm1,31$), okula ait (top, jimnastik minderi vb.) materyali ($2,34\pm1,35$), beden eğitimi ve spora ayrılan maddi desteği ($2,36\pm1,23$), tesislerin temizliğini ($2,36\pm1,25$) yeterli görmediklerini, okul aile birliğinin beden eğitimi ve spor faaliyetlerini ($2,54\pm1,27$) yeterince desteklemediğini, beden eğitimi ve spor faaliyetlerine ayrılan zamanın ($2,59\pm1,34$) yeterli olmadığını ifade etmişlerdir.

Yine çizelge 4.2.’ye göre beden eğitimi ve spor imkânları açısından öğrencilerin okullarındaki beden eğitimi ve spor ğretmen sayısının ($2,61\pm1,28$) ve okullarındaki beden eğitimi ve spor kültürü ve bilincinin yeterliliği ($2,88\pm1,41$), okul yönetiminin beden eğitimi ve spor dersine gereken önemi verip vermediği ($2,68\pm1,43$) ve diğer öğretmenlerin beden eğitimi ve spor faaliyetlerini destekleyip desteklemedikleri ($3,26\pm1,30$) konularında ise kararsız kalmışlardır.

Çizelge 4.2.’ye göre öğrenciler boş zamanlarını değerlendirmelerine ilişkin okullarındaki beden eğitimi ve spor eksikleri açısından; beden eğitimi ve spor faaliyetleri sonucu (saçların bozulması, terleme vb.) oluşan olumsuzlukları ($3,44\pm1,47$) boş zamanlarını değerlendirmeleri

açısından engel olarak görmektedirler. Diğer taraftan öğrenciler; hareketsiz yaşama alışkanlığının ($2,63\pm1,29$), YKS ve benzeri önemli sınavların varlığının ($2,73\pm1,33$), okullarında karma eğitimin olmasının ($2,73\pm1,40$), beden eğitimi ve spora olan ilgisizliğin ($2,74\pm1,45$), sınıf mevcutlarının fazlalığının ($2,87\pm1,54$), internet, TV, playstation vb. teknolojik meşguliyetlerin ($2,93\pm1,46$), başarısız olma korkusunun ($2,95\pm1,47$), aşırı ödev ve yoğun sınav takviminin ($3,12\pm1,38$), geçmiş olumsuz deneyimlerinin ($3,21\pm1,52$) beden eğitimi ve spor imkânları açısından bir eksiklik oluşturup oluşturmadığı konularında ise yine kararsız kalmışlardır.

Çizelge 4.3. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına vermiş oldukları cevaplarının betimsel istatistik sonuçları

Boyut	N	Ort.	SS
Kurumsal Yeterlilik	461	2,68	5,08
Sınav Kaygısı ve İlgisizlik	461	2,70	3,28
Olumsuz Öğrenci Deneyimleri	461	2,88	4,26
Fiziksel (Altyapı)Yeterliliği	461	2,19	3,92

Çizelge 4.3’ incelendiğinde; kurumsal yeterlilik ($2,68\pm5,08$), sınav kaygısı ve ilgisizlik ($2,70\pm3,28$) ve geçmiş öğrenci deneyimleri ($2,88\pm4,26$) alt boyutlarında lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullarındaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri konularında kararsız kaldıkları, fiziksel (altyapı) yeterliliği ($2,19\pm3,92$) boyutunda ise okullarındaki beden eğitimi ve spor imkanlarını yetersiz görmüşlerdir. Öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullarındaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin “olumsuz öğrenci deneyimleri” alt boyutunu daha önemli görmüşlerdir. Bu alt boyutu sırasıyla “sınav kaygısı ve ilgisizlik”, “kurumsal yeterlilik” ve “fiziksel (altyapı) yeterliliği” alt boyutları takip etmektedir.

Çizelge 4.4. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin *Mann-Whitney U* testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	S.O.	S.T.	U	p
Kurumsal Yeterlilik	Kız	261	252,82	65985,50	20405,50	0,00*
	Erkek	200	202,53	40505,50		
	Toplam	461				
Sınav Kaygısı ve İlgisizlik	Kız	261	250,99	65507,50	20883,50	0,00*
	Erkek	200	204,92	40983,50		
	Toplam	461				

Olumsuz Öğrenci Deneyimleri	Kız	261	250,72	65437,00	20954,00	0,00*
	Erkek	200	205,27	41054,00		
	Toplam	461				
Fiziksel (Altyapı) Yeterliliği	Kız	261	243,17	63466,50	22924,50	0,02*
	Erkek	200	215,12	43024,50		
	Toplam	461				

*p<0,05

Çizelge 4.4’ de; araştırmaya katılan lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor imkan ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre *Mann-Whitney U* testi sonuçları görülmektedir. Test sonucunda, cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeğinin tüm alt boyutlarında öğrencilerin görüşlerinin anlamlı bir biçimde değiştiği saptanmıştır ($p<0,05$).

Kız ve erkek öğrencilerin sıra ortalamasına bakıldığında; “Kurumsal yeterlilik” ($U_{(461)}=20405,50$; $p<0,05$) ve “Fiziksel (Altyapı) yeterliliği” ($U_{(461)}=22924,50$; $p<0,05$) boyutlarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu düşündükleri, kız öğrencilerin beden eğitimi ve spor imkânları açısından okullarını kurumsal yeterlilik ve fiziksel (altyapı) yeterliliği bakımından erkek öğrencilere daha yeterli görmektedirler. Ölçeğin diğer boyutları olan “Sınav kaygısı ve ilgisizlik” ($U_{(461)}=20883,50$; $p<0,05$) ile “Olumsuz öğrenci deneyimleri” ($U_{(461)}=20954,00$; $p<0,05$) boyutlarında ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu düşündükleri, bu boyutları daha çok önemsedikleri görülmektedir.

Çizelge 4.5. Öğrencilerin yaş değişkenine göre beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin *Kruskal-Wallis H* testi sonuçları

Boyut	Yaş	N	S.O.	χ^2	sd	p	Bonferroni
Kurumsal Yeterlilik	14	49	255,48	2,513	4	0,64	--
	15	73	225,65				
	16	135	222,22				
	17	139	230,76				
	18	65	237,30				
	Toplam	461					
Sınav Kaygısı ve İlgisizlik	14	49	277,85	8,554	4	0,07	--
	15	73	218,66				
	16	135	232,32				
	17	139	229,97				
	18	65	209,00				
	Toplam	461					

Olumsuz Öğrenci Deneyimleri	14	49	283,11	10,713	4	0,00*	14 yaş-15 yaş
	15	73	208,10				
	16	135	226,65				
	17	139	223,74				
	18	65	242,00				
	Toplam	461					
Fiziksel (Altyapı) Yeterliliği	14	49	282,37	14,602	4	0,00*	14 yaş-15 yaş
	15	73	195,46				
	16	135	243,27				
	17	139	221,05				
	18	65	227,97				
	Toplam	461					

*p<0,05

Çizelge 4.5 incelendiğinde; yaş değişkeni açısından öğrencilerin beden eğitimi ve spor imkan ve eksikliklerine ilişkin görüşleri “Olumsuz öğrenci deneyimleri” [$\chi^2_{(4-461)}=10,713$; $p<0,05$] ve “Fiziksel (Altyapı) yeterliliği” [$\chi^2_{(4-461)}=14,602$; $p<0,05$] alt boyutlarında anlamlı olarak değişirken, “Kurumsal yeterlilik” [$\chi^2_{(4-461)}=2,513$; $p>0,05$] ve “Sınav kaygısı ve ilgisizlik” [$\chi^2_{(4-461)}=8,554$; $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı olarak değişmemektedir. “Olumsuz öğrenci deneyimleri” ve “Fiziksel (Altyapı) yeterliliği” boyutlarında anlamlı farklılığın hangi yaş grupları arasında kaynaklandığını belirlemek için Post-Hoc testlerinden Bonferroni testi uygulanmıştır. Bonferroni testi sonucunda her iki alt boyutta anlamlı farklılığın, 15 yaş grubu öğrencileri ile 14 yaş grubu öğrencileri arasında kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu sonucun nedenini araştırmak ve ikili gruplar arası farkın hangi yaş grubunun lehinde olduğunu belirlemek amacıyla tüm yaş grupları ikili gruplar halinde Bonferroni düzeltilmeli Mann-Whitney U testine tabi tutulmuşlardır. Elde edilen bulgular Çizelge 4.6’ da verilmiştir.

Çizelge 4.6. Öğrencilerin ikili gruplara göre öğrenci deneyimi ve fiziksel yetersizlik puan ortalamaları arasındaki farka ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları

Boyutlar	Yaş	N	S.O.	S.T.	U	p
Olumsuz Öğrenci Deneyimleri	14	49	73,56	3604,50	1197,50	0,00*
	15	73	53,40	3898,50		
	Toplam	122				
Fiziksel (Altyapı) Yeterliliği	14	49	74,98	3674,00	1128,00	0,00*
	15	73	52,45	3829,00		
	Toplam	122				

* Post-Hoc Analizler için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır: Gruplar arası istatistiksel fark. *p<0,01

Çizelge 4.6 incelendiğinde; öğrencilerin yaş açısından ikili gruplara göre beden eğitimi ve spor imkan ve eksiklerine ilişkin “olumsuz öğrenci deneyimleri” alt boyutunda 14 yaş grubu öğrencileri ile 15 yaş grubu öğrencileri arasında, 14 yaş grubu öğrencileri lehine ($U_{(122)}=1197,50;p<0,01$), “fiziksel (Altyapı) yeterliliği” alt boyutunda yine 14 yaş grubu öğrencileri ile 15 yaş grubu öğrencileri arasında yine 14 yaş grubu öğrencileri lehine ($U_{(122)}=1128,00;p<0,01$) anlamlı farklılaşmanın olduğu görülmüştür.

“Olumsuz öğrenci deneyimi” alt boyutundaki maddelerin olumsuz ifadeler içermesinden dolayı 15 yaş grubu öğrencileri 14 yaş grubu öğrencilerine göre bu boyutta daha olumlu düşünmektedirler. Bir diğer ifade ile 15 yaş grubu öğrencileri boş zamanlarını değerlendirmeleri için; okullarında karma eğitim olması, geçmiş olumsuz deneyimleri, başarısız olma korkusu, beden eğitimi ve spor faaliyetleri sonucu oluşan olumsuzluklar, internet, TV, playstation ve sınıf mevcudunun fazla olması gibi olumsuzlukları beden eğitimi ve spor açısından bir eksiklik olarak görmemektedirler.

Anlamlı değişimin görüldüğü bir diğer boyut olan “Fiziksel (Alt yapı) yeterliliği” alt boyutundaki maddelerin ise olumlu ifadeler içermesinden dolayı 14 yaş grubu öğrencileri 15 yaş grubu öğrencilerine göre bu boyutta daha olumlu düşünmektedirler. Bir diğer ifade ile 14 yaş grubu öğrencileri boş zamanlarını değerlendirmeleri için; okula ait açık ve kapalı spor alanlarını, okula ait materyali (top, minder vs.) ve tesislerin temizliğini beden eğitimi ve spor imkânları açısından yeterli görmektedirler.

Çizelge 4.7. Öğrencilerin sınıf değişkenine göre beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin *Kruskal-Wallis H* testi sonuçları

Boyut	Sınıf	N	S.O.	χ^2	sd	p	Bonferroni
Kurumsal Yeterlilik	9.Sınıf	92	265,14	11,980	3	0,00*	9.sınıf-11.sınıf
	10.Sınıf	101	217,20				
	11.Sınıf	125	206,71				
	12.Sınıf	143	240,02				
	Toplam	461					
Sınav Kaygısı ve İlgisizlik	9.Sınıf	92	258,13	4,987	3	0,17	
	10.Sınıf	101	228,28				
	11.Sınıf	125	224,63				
	12.Sınıf	143	221,03				
	Toplam	461					
Olumsuz Öğrenci Deneyimleri	9.Sınıf	92	280,48	17,816	3	0,00*	10.sınıf-9.sınıf
	10.Sınıf	101	213,54				11.sınıf-9.sınıf
	11.Sınıf	125	209,39				12.sınıf-9.sınıf

	12.Sınıf	143	230,38				
	Toplam	461					
Fiziksel (Altyapı)	9.Sınıf	92	287,05	22,664	3	0,00*	10.sınıf-9.sınıf
Yeterliliği	10.Sınıf	101	203,60				11.sınıf-9.sınıf
	11.Sınıf	125	215,08				12.sınıf-9.sınıf
	12.Sınıf	143	228,21				
	Toplam	461					

*p<0,05

Çizelge 4.7 incelendiğinde; sınıf değişkeni açısından öğrencilerin beden eğitimi ve spor imkan ve eksikliklerine ilişkin görüşleri “Kurumsal yeterlilik” [$\chi^2_{(3-461)}=11,980$; $p<0,05$], “Olumsuz öğrenci deneyimi” [$\chi^2_{(3-461)}=17,816$; $p<0,05$] ve “Fiziksel (Altyapı) yeterliliği” [$\chi^2_{(3-461)}=22,664$; $p<0,05$] alt boyutlarında anlamlı olarak değişirken, “Sınav kaygısı ve ilgisizlik” [$\chi^2_{(3-461)}=4,987$; $p>0,05$] alt boyutunda anlamlı olarak değişmemektedir.

“Kurumsal yeterlilik”, “Olumsuz öğrenci deneyimleri” ve “Fiziksel (Altyapı) yeterliliği” alt boyutlarında anlamlı farklılığın hangi sınıf grupları arasında kaynaklandığını belirlemek için Post-Hoc testlerinden Bonferroni testi uygulanmıştır. Bonferroni testi sonucunda “Kurumsal yeterlilik” alt boyutunda anlamlı farklılaşmanın 9.sınıf öğrenci grubu ile 11.sınıf öğrenci grubu arasında, “Olumsuz öğrenci deneyimleri” ve “Fiziksel (Altyapı) yeterliliği” alt boyutlarında ise anlamlı farklılaşmanın 9.sınıf öğrenci grubu ile 10., 11., ve 12.sınıf öğrenci grupları arasında gerçekleştiği belirlenmiştir.

Bu sonucun nedenini araştırmak ve ikili gruplar arası farkın hangi sınıf grubunun lehinde olduğunu belirlemek amacıyla tüm sınıf grupları ikili gruplar halinde Bonferroni düzeltilmeli Mann-Whitney U testine tabi tutulmuşlardır. Elde edilen bulgular Çizelge 4.8’de verilmiştir.

Çizelge 4.8. Öğrencilerin ikili gruplara göre kurumsal yeterlilik olumsuz öğrenci deneyimi ve fiziksel(altyapı) yeterliliği puan ortalamaları arasındaki farka ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları

Boyutlar	Sınıf	N	S.O.	S.T.	U	p
Kurumsal Yeterlilik	9.Sınıf	92	124,91	11492,00	4286,00	0,00*
	11.Sınıf	125	97,29	12161,00		
	Toplam	217				
Olumsuz Öğrenci Deneyimleri	9.Sınıf	92	111,95	10299,50	3270,50	0,00*
	10.Sınıf	101	83,38	8421,50		
	Toplam	193				
	9.Sınıf	92	128,16	11790,50	3987,50	0,00*

	11.Sınıf	125	94,90	11862,50		
	Toplam	217				
	9.Sınıf	92	133,38	12270,50	5163,50	0,00*
	12.Sınıf	143	108,11	15459,50		
	Toplam	235				
	9.Sınıf	92	115,17	10595,50	2974,50	0,00*
	10.Sınıf	101	80,45	8125,50		
	Toplam	193				
Fiziksel (Altyapı)	9.Sınıf	92	128,25	11799,00	3979,00	0,00*
Yeterliliği	11.Sınıf	125	94,83	11854,00		
	Toplam	217				
	9.Sınıf	92	136,63	12570,00	4864,00	0,00*
	12.Sınıf	143	106,01	15160,00		
	Toplam	235				

* Post-Hoc Analizler için *Bonferroni* düzeltmesi yapılmıştır: Gruplar arası istatistiksel fark. * $p<0,02$

Çizelge 4.8 incelendiğinde; öğrencilerin sınıf açısından ikili gruplara göre beden eğitimi ve spor imkan ve eksiklerine ilişkin “Kurumsal yeterlilik” alt boyutunda 9.sınıf öğrenci grubu ile 11.sınıf öğrenci grubu arasında, 9.sınıf öğrenci grubu lehine [$U_{(217)}=4286,00;p<0,02$] anlamlı farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Grupların sıra ortalaması incelendiğinde, 9.sınıf öğrencileri, okullarını beden eğitimi ve spor imkânları açısından kurumsal olarak daha yeterli görmektedirler.

“Olumsuz öğrenci deneyimleri” alt boyutunda 9.sınıf öğrenci grubu ile 10. sınıf [$U_{(193)}=3270,50;p<0,02$], 11.sınıf [$U_{(217)}=3987,50;p<0,02$] ve 12.sınıf [$U_{(235)}=5163,50;p<0,02$] öğrenci grupları arasında, 9.sınıf öğrenci grubu lehine anlamlı farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir. Beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliğine ilişkin 9. sınıf öğrencileri 10., 11. ve 12.sınıf öğrencilerine göre “Olumsuz öğrenci deneyimi” alt boyutunu daha çok önemsedikleri ve bu boyutta daha çok eksiklik hissettikleri görülmektedir. Diğer taraftan üst sınıflar (10., 11. ve 12.sınıf) 9.sınıf öğrencilerine göre olumsuz öğrenci deneyimlerini beden eğitimi ve spor için önemli bir eksiklik olarak görmemektedirler.

“Fiziksel (Altyapı) yeterliliği” alt boyutunda 9.sınıf öğrenci grubu ile 10. sınıf [$U_{(193)}=2974,50;p<0,02$], 11.sınıf [$U_{(217)}=3979,00;p<0,02$] ve 12.sınıf [$U_{(235)}=4864,00;p<0,02$] öğrenci grupları arasında, 9.sınıf öğrenci grubu lehine anlamlı farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir. 9.sınıf öğrencileri 10., 11. ve 12.sınıf öğrencilerine göre beden eğitimi ve spor imkanları açısından okullarını fiziksel altyapısı bakımından daha yeterli görmektedirler. Bir diğer ifade ile 9.sınıf öğrencileri boş zamanlarını değerlendirmeleri için; okula ait açık ve

kapalı spor alanlarını, okula ait materyali (top, minder vs.) ve tesislerin temizliğini beden eğitimi ve spor imkânları açısından yeterli görmektedirler.

Çizelge 4.9. Öğrencilerin lisanslı sporcu olup olmama değişkenine göre beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin *Mann-Whitney U* testi sonuçları

Boyutlar	Lisanslı Sporcu	N	S.O.	S.T.	U	p
Kurumsal	Evet	147	228,22	33549,00	22671,00	0,75
Yeterlilik	Hayır	314	232,30	72942,00		
	Toplam	461				
Sınav Kaygısı ve İlgisizlik	Evet	147	215,15	31626,50	20748,50	0,07
	Hayır	314	238,42	74864,50		
	Toplam	461				
Olumsuz Öğrenci	Evet	147	225,29	33117,00	22239,00	0,52
Deneyimleri	Hayır	314	233,68	73374,00		
	Toplam	461				
Fiziksel (Altyapı)	Evet	147	220,37	32395,00	21517,00	0,23
Yeterliliği	Hayır	314	235,97	74096,00		
	Toplam	461				

Çizelge 4.9'a göre, öğrencilerin lisanslı sporcu olup olmama değişkenine göre beden eğitimi ve spor imkan ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşleri anlamlı olarak değişmemektedir ($p>0,05$).

BÖLÜM V

5.TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Batman ili örneğinde lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullardaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmeye çalışıldığı bu araştırmada lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmelerine ilişkin okullarındaki; okula ait açık ve kapalı spor alanlarını, okula ait (top, cimnastik minderi vb.) materyali, beden eğitimi ve spora ayrılan maddi desteği, tesislerin temizliğini, okul aile birliğinin beden eğitimi ve spor faaliyetlerine maddi desteğini ve beden eğitimi ve spor faaliyetlerine ayrılan zamanı yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrenciler beden eğitimi ve spor faaliyetleri sonucu (saçların bozulması, terleme vb.) oluşan olumsuzlukları boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından engel olarak görmüşlerdir.

Alan yazın incelendiğine araştırma sonuçlarını destekleyen bulguların olduğu görülmektedir. Kolukısa ve Büyükkalkan (2001) araştırmalarında, sporcu öğrenciler için en büyük sorunların başında bulundukları okulun yeterli spor alanına sahip olmaması, yeterli kulüpleşmenin olmaması ve kulübü olan sporcularında bu kulüplerden yeterli maddi destek alamamaları olarak belirtmişlerdir. Hoşkilimci (2011) ise araştırmasında, öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları sorunların başında spor salonu ve soyunma odası yetersizliğinin geldiğini tespit etmiştir.

Bozdağ ve Yoncalık (2017) çalışmalarında, öğrencilerin çoğunluğunun okula ait sportif materyalin (top, cimnastik minderi vs.) yetersiz olduğunu, tesislerin yeterince temiz olmadığını, okul aile birliğinin beden eğitimi ve spora olan desteğini yetersiz bulduğunu, okul yönetiminin beden eğitimi ve spor dersine gereken desteği vermediğini, beden eğitimi ve spor faaliyetleri için ayrılan maddi desteğin yetersiz olduğunu, BES dersine ayrılan zamanın yetersiz olduğunu, BES faaliyetleri sonucu oluşan olumsuzlukların (saçların bozulması, terleme vb.) faaliyetlere katılımlarını engellediğini ifade ettiklerini belirtmişlerdir.

Yoncalık (2011) araştırmasında, beden eğitimi ve spor dersi sonrası terleme ve saçlarının bozulması gibi olumsuzlukların özellikle kız öğrenciler üzerinde etkili olduğunu, bunun sonucunda da kız öğrencilerin faaliyetlere olan ilgilerinin daha düşük olduğu sonucuna varmıştır. Demirhan G ve ark. (2014) beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri konulu araştırmalarında hem okul

yönetiminin hem de velilerin dersi önemsiz görmeleri, okulun fiziki şartlarının yetersiz olması ve bunun için okul yönetiminin gereken önlemleri almaması sonucuna ulaşmışlardır. Solmaz (2006) araştırmasında, Türkiye’deki okulların genelinin beden eğitimi dersleri için araç-gereç yönünden büyük oranda yetersiz olduğunu rapor etmiştir.

Eraslan ve Hacıcaferoğlu (2015) araştırmalarında, Türkiye’de beden eğitimi öğretmenlerinin meslek yaşamlarında ve beden eğitimi derslerinde karşılaştıkları sorunların başında beden eğitimi dersinde kullanılan spor ekipmanlarının yetersiz olması ve diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi derslerine yeterince önem vermemeleri olarak tespit etmişlerdir.

Okullardaki Beden eğitimi ve spor imkânları açısından fiziksel kapasiteyi destekleme açısından ilgili kurum ve kuruluşlarca gereken önlemler alınmaya çalışılmakta, bu konuda ulusal düzeyde çalışma ve iş birliğine gidildiği görülmektedir. Günümüzde özellikle ekonomik yetersizlik nedeniyle karşılaşılan en büyük problem her alanda olduğu gibi beden eğitim derslerinde de, tesis ve araç, gereç eksikliğidir. Özellikle kapalı spor alanlarının sınırlı olması beden eğitimi derslerini kış aylarında uygulanamaz hale getirmektedir (Karakuş ve Küçük, 1999).

Bu kapsamda 18/04/2019 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında iş birliği protokolü imzalanmış protokolün amacı; okullarda yeterli fiziksel ve eğitsel altyapı oluşturularak öğrencilerin spor aktivitelerine erişimlerinin sağlanması, sporun tabana yayılması, öğrencilerin erken yaşta spora yönlendirilmesi ve yetenekli öğrencilerin keşfedilmesi, beden eğitimi ve spor alanında ihtiyaç duyulan alanlar için nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi, gençlik ve spor alanındaki hizmet ve faaliyetlerde Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında iş birliğinin güçlendirilmesi olarak vurgulanmıştır (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı ile T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Arasında İş Birliği Protokolü, 2019).

Beden eğitimi ve spor imkânları açısından öğrencilerin okullarındaki beden eğitimi ve spor öğretmen sayısı ile okullarındaki beden eğitimi ve spor kültürü ve bilincinin yeterliliği, okul yönetiminin beden eğitimi ve spor dersine gereken önemi verip vermediği ve diğer öğretmenlerin beden eğitimi ve spor faaliyetlerini destekleyip desteklemedikleri konularında ise kararsız kalarak bir görüşe varamamışlardır.

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor imkânları açısından kararsız kaldıkları diğer konular ise hareketsiz yaşama alışkanlığının, YKS ve benzeri önemli sınavların, okullarında karma eğitimin olmasının, beden eğitimi ve spora olan ilgisizliğin, sınıf mevcutlarının fazlalığının, internet, TV, playstation vb. teknolojik meşguliyetlerin,

başarısız olma korkusunun, aşırı ödev ve yoğun sınav takviminin, geçmiş olumsuz deneyimlerinin bir eksiklik oluşturup oluşturmadığı konularıdır.

Bu araştırmada öğrencilerin bu konularda bir fikir birliğine varmamalarında, farklı lise türlerinden oluşan örneklem grubu üzerinde çalışılmasının etkilediği düşünülmektedir. Nitekim yapılan bir araştırmada Anadolu lisesinde öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine daha fazla, Meslek lisesinde öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine daha az ilgili oldukları gözlenmiştir (Sayın, 2014).

Ancak alan yazın incelendiğinde bu konularda görüş bildirilen bulguların olduğu görülmektedir. Demirhan ve ark. (2014), araştırmalarında öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları mesleki problemlerin başında; okul yönetimindekilerin beden eğitimi dersini önemsiz görmeleri, velilerin derse karşı ilgisiz olmaları, ders süresinin kısalığı, öğrenci sayısının fazlalığından dolayı ders planlama-yürütme-değerlendirme süreçlerinin tam olarak yapılamaması, öğrencilerin dershaneye gitmelerinden dolayı ders dışı etkinliklerin yapılamaması gibi problemlerin geldiğini tespit etmişlerdir. Pehlivan (2009) araştırmasında, ailelerin çocuklarının spora katılımın önünde gördükleri engellerin başında, OKS, SBS ve ÖSS vb. gibi sınavlara hazırlığın geldiğini ifade ettiklerini belirtmektedir.

Pehlivan ve Öksüzoğlu (2006) ise araştırmalarında, öğrenci beklentilerin ilk sırasında beden eğitimi öğretmenlerinin kendileriyle daha fazla ilgilenmeleri ve arkadaşça davranmaları geldiğini belirlemişlerdir. Akandere ve Kırkpınar (2014) araştırmalarında, öğrencilerin ders dışı zamanlarını genellikle dinlenerek geçirdikleri, cumartesi ve pazar günleri çalışmadıkları, hafta içi okul çıkışı, yaz ve ara tatillerinde TV seyrettikleri ve dinlendikleri, okul yönetimlerinin serbest zamanlar için imkân sağladığı, okullarından serbest zaman eğitimi ile ilgili bilgi aldıkları, serbest zaman faaliyetleri ile ilgili öğretmenlerin kendilerini bilgilendirdikleri, serbest zaman değerlendirmede zorluk çekmedikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Bozdağ ve Yoncalık (2017) araştırmalarında, öğrencilerin %48,7'sinin okullardaki sportif kültür ve bilincin oluşmadığı düşüncesine sahip olduklarını, %41,1'inin okullarda bulunan diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor [BES] faaliyetlerine gerekli önemi ve ilgiyi göstermediklerini, %52,9'unun geçmişteki olumsuz deneyimlerin faaliyetlere katılımlarını engellediğini, %55,3'ünün internet, TV vb. faaliyetler ile aşırı ödev ve yoğun sınav takviminin BES'e katılımlarını engellediğini belirttiklerini tespit etmişlerdir. Sunay ve Sunay (1996), lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden

beklentileri ve beklentilerin gerçekleşme düzeyi konulu araştırmalarında, lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden fiziksel, sosyal ve estetik kapsamlı beklentileri olduğu belirlenmiş, ancak bu beklentilerin gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

Oğul (2010) araştırmasında, beden eğitimi ve spor dersine katılan öğrencilerin sınav kaygısı (SBS, LYS, YGS vb.) nedeniyle beden eğitimi dersini yeterince önemsemediklerini tespit etmiştir. Schrag ve Strattman (2009) ise araştırmalarında, kent ve kırsal alandaki öğrencilerin müzik dinleme ve spor gruplarına katılımlarının yüksek olduğu, kırsal devlet okulu öğrencilerinin boş zamanlarında arkadaşlarıyla vakit geçirdikleri ve TV-film izledikleri, şehir merkezi devlet okulunda okuyanların ise daha çok alışveriş yaptıkları, video ve bilgisayar oyunu oynadıklarını saptamışlardır. Hekim ve Eraslan, (2015) araştırmalarında, ortaöğretim öğrencilerinin en sık tercih ettikleri rekreatif faaliyetlerin başında TV, video izleme, aile ile vakit geçirme, müzik dinleme veya müzik aleti alma, arkadaşları ile sohbet etme veya gezme ile internette vakit geçirme aktivitelerinin geldiğini tespit etmişlerdir.

Bu araştırmanın bir diğer bulgusu, lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklikleri ölçeği alt boyutlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir biçimde değişmesidir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre beden eğitimi ve spor imkânları açısından okullarını, kurumsal ve fiziksel (altyapı) yeterliliği bakımından daha çok eksik görmektedirler. Sınav kaygısı ve ilgisizlik ile olumsuz öğrenci deneyimleri alt boyutlarında ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu düşündükleri, bu boyutları daha çok önemsedikleri görölmüşür. Alan yazın incelendiğinde, araştırma bulgularımızla paralellik gösteren bulguların olduğu görölmektedir.

Bozdağ ve Yoncalık (2017) araştırmalarında, beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklerine ilişkin sadece “Fiziksel yetersizlik (alt yapı/tesis)” alt boyutunda öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre görüşlerinin anlamlı olarak farklılaştığını, okullardaki açık, kapalı spor alanları ve gerekli malzeme (top, minder vb.) bakımından erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla beklenti içerisinde olduklarını belirlemişlerdir. Yine araştırmacılar “Kurumsal yeterlilik”, “Sınav kaygısı ve ilgisizlik” ve “Olumsuz öğrenci deneyimleri” alt boyutlarında ise öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre görüşlerinin anlamlı bir farklılık yaratmadığını, ancak “Kurumsal yeterlilik” boyutunda erkek öğrencilerin kızlara göre daha olumlu, “Olumsuz öğrenci deneyimleri” alt boyutunda ise kız öğrencilerin erkeklere göre daha olumsuz bir ifade içerisinde olduklarını rapor etmişlerdir.

Yine birçok araştırmada (Kılıç ve ark., 2018; Hekim ve Tokgöz, 2017; Özyalvaç,

2010; Akandere ve ark., 2010; Güllü ve Güçlü, 2009; Hünük, 2006; Kangalgil ve Hünük, Demirhan, 2004; Demirhan ve Koca, 2004) beden eğitimi ve spora ilişkin tutum açısından erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha olumlu bir tutum içerisinde oldukları görülmektedir.

Araştırmamızın diğer bulgusu, 14 yaş grubu öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullarına ait açık ve kapalı spor alanlarını, okula ait materyali (top, minder vs.) ve tesislerin temizliğini beden eğitimi ve spor imkânları açısından yeterli görmeleridir. Bu sonuca neden olarak bu yaş grubu (Lise 1.sınıf) öğrencilerinin beden eğitimi ve spora karşı daha olumlu bir tutum içerisinde olmalarından ve lise öğrenimlerine yeni başlamış olmalarından dolayı okullarını kurumsal ve fiziksel altyapı bakımından henüz tam tanımamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Alan yazın araştırmaları (Kılıç ve ark., 2018; Koca ve Aşçı, 2004; Hünük ve Demirhan, 2003) incelendiğinde, lise 1. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının olumlu düzeyde bulunduğu görülmektedir. Benzer şekilde Özyalvaç, (2010) araştırmasında, 14-16 yaş grubu öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarının 17-19 yaş grubu öğrencilerin tutum puanlarından anlamlı derecede yüksek bulunduğunu rapor etmiştir. Araştırmamızda 14 yaş grubu öğrencileri aynı zamanda geçmiş olumsuz (başarısız olma korkusu, beden eğitimi ve spor faaliyetleri sonucu oluşan olumsuzluklar, internet, TV, playstation vb. teknolojik meşguliyetler ve sınıf mevcudunun fazla olması vb.) deneyimlerini de önemli görmekte-dirler.

Bu araştırmanın bir diğer bulgusu, sınıf değişkeni açısından 9.sınıf öğrencilerinin 10., 11. ve 12.sınıf öğrencilerine göre beden eğitimi ve spor imkanları açısından okullarını kurumsal ve fiziksel altyapısı bakımından daha yeterli görmelerdir. Yine 9.sınıf öğrencileri 10., 11. ve 12.sınıf öğrencilerine göre beden eğitimi ve spor imkanları açısından geçmişte edinmiş oldukları olumsuz deneyimleri daha çok önemsemektedirler.

Araştırmalarda, bireylerin geçmişte kazandıkları tecrübe ve alışkanlıktan dolayı spora katılabildikleri görülmektedir (Taşmektepligil, 1995). Bu sonuç aynı zamanda yaş değişkeni bulgusu ile de uyum göstermektedir. Ergenlik döneminde olan ortaöğretim öğrencilerinin yaş kategorilerine göre çeşitli gelişimsel farklılıkların olacağı ve yaşları küçük olan çocukların büyüklere göre sempatik sinir sistemi aktiviteleri daha yüksek olmasından dolayı bu gelişimsel farklılıkların öğrencilerin tutumlarına yansıtacağı düşünülmüştür (Özyalvaç, 2010).

Güllü (2007), ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını incelediği araştırmasında; 11.sınıf öğrencilerinin tutum puanlarının, 9. sınıf ve 10. sınıf

öğrencilere göre daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Özyalvaç (2010) araştırmasında, 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanlarını 11. sınıftaki öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek bulmuştur. Hünük, (2006)'ün araştırma sonucuna göre, sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı gösterdikleri tutumun azaldığı görülmüştür.

Bu çalışmada lise öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okullarındaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksiklerine ilişkin görüşlerinin yaş ve sınıf değişkeni bakımından değişmesinde tutumlarının da etkili olduğu düşünüldüğünde araştırmaların bu yöndeki bulguları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Bu çalışmanın bir diğer bulgusu ise lisanslı sporcu olup olmama değişkenine göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin görüşlerinin anlamlı olarak değişmemesidir. Araştırmaya katılan 461 lise öğrencisinin büyük çoğunluğunun (314 kişi) lisanslı sporcu olmadıkları halde görüş ortalamalarının birbirine çok yakın gerçekleştiği, lisanslı sporcu olup olmamanın öğrencilerin okullarındaki beden eğitimi ve spor imkân ve eksikliklerine ilişkin görüşlerini olumlu veya olumsuz etkilemediği görülmektedir.

Gençlik bir değişim ve gelişim dönemi olması nedeniyle gençler bazı bunalımlara düşebilmektedir. Bu nedenle gençliğin hayatında boş zamanların değerlendirilmesinin önemli bir yeri vardır (Gökalp ve ark., 2018). Çünkü boş zaman değerlendirme biçimleri günlük yaşamın diğer bütün aktiviteleri içinde görülebilir ve boş zaman değerlendirme bir yaşam biçimi olarak başlatılarak yaşamın anlam ve niteliğini değiştirmeye yardım edebilir (Dağlı, 2013). Bu kapsamda okullara ve özellikle beden eğitimi ve spor öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Aynı zamanda ders dışı etkinlikleri normal eğitim-öğretim etkinliklerinden ayırmak mümkün olmayıp okulun, formal öğretim süreci içinde belirlediği amaçların tümüne aynı zamanda ders dışı etkinlikler de hizmet etmektedir (Köse, 2003).

Çocukların ve gençlerin beden ve ruh yapısının eğitilip geliştirilmesinde en uygun ve önemli eğitim aracı beden eğitimi ve spor faaliyetleridir (Yetim, 2008). Nitekim Avrupa ülkeleri, beden eğitimi dersini okul müfredatında zorunlu ders olarak koymanın yanı sıra ders saatleri dışında gençleri fiziksel olarak aktif olmaya teşvik etmenin çeşitli yollarını aramaktadır. Öğrencileri daha fazla motive etmek için, spor ve beden eğitimi cazip ve ulaşılabilir olarak görme fırsatı sunulur. Ders dışı etkinlikler, okul öğretim programında belirlenen zaman dışında gerçekleştirilen ve okul çağındaki gençler için tasarlanan etkinliklerdir (Avrupa Komisyonu, 2013).

Beden eğitim öğretmenleri, okul dışındaki gençlerin ve yetişkinlerin beden eğitimi ve spor faaliyetlerine ve bu faaliyetlerin yapıldığı kurumlara ilgisiz kalmamalı, okuldaki sporcu ruhunun ve karakterinin dışarıya da taşarak çevreye etkili olması için çalışmalıdır (Karakuş ve Küçük, 1999). Çünkü gençlerin boş zamanlarını değerlendirmelerinin yanı sıra beden sağlıklarını korumak, güven duygularını güçlendirmek, iş birliği ve yardımlaşma gibi beceriler kazanmalarında sportif faaliyetlerin yardımcı olduğu bilinmektedir (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 1984).

Öğrenim kademesinden ergenlik çağının en önemli evresini lise çağı oluşturmaktadır. Lise öğrencilerinin beden, zihin ve ruh yönünden sağlıklı ve dengeli bir kişilik haline gelmelerinde aile çevresi, okul eğitimi ve boş zamanlarını değerlendirme biçimleri vb. faktörler önemlidir. Öğrencilerin zamanının büyük çoğunluğunu okullarında geçirdikleri düşündüğünde, okulları ile olan bağlarının güçlenmesinde eğitimin-öğretim etkinliklerinin yanı sıra boş zamanlarında okullarında yürütebilecekleri sportif aktiviteler önemli bir yere sahiptir. Bu kapsamda fiziksel aktivite mekânlarının taşıdığı nitelikler önem taşımaktadır (Işıkgöz ve ark., 2018).

Bazı ekonomik nedenler araştırmanın sonucunu etkilemektedir. Okulların kendi ekonomik sorunları ekipman, spor saha ve tesis yetersizliğine sebep olmaktadır. Öğrencilerin ekonomik sorunları ise ders dışı ulaşabilmelerini zorlaştırabilmektedir.

Yaşanılan çevre de araştırmanın sonucunu etkilemektedir. Kırsal kesimde yaşayan öğrenciler sınırlı çevre ve seçeneğe sahip olduklarından okullarındaki sportif faaliyetlere daha çok katılım gösterirken, kentsel bölgede yaşayan öğrenciler daha geniş çevre ve fazla seçeneğe (alış veriş merkezleri, oyun alanları, kafeler vb.) sahip olduklarından okullarındaki sportif faaliyetlere daha az ilgi ve katılım göstermektedirler.

Sonuç olarak; gerek bu araştırma ve gerekse alanda yürütülen diğer araştırmalar olsun, öğrenciler boş zamanlarını değerlendirmelerine ilişkin okullarını fiziksel (altyapı) ve kurumsal olarak beden eğitimi ve spor açısından yetersiz görmektedirler. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri sonucu (saçların bozulması, terleme vb.) oluşan olumsuzluklar, öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmelerine engel teşkil etmektedir. Özellikle bu durum kız öğrenciler için daha önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor faaliyetlerine ilişkin geçmişte edindikleri olumsuz deneyimler, sınav kaygısı, spora karşı ilgisizlik, hareketsiz yaşama alışkanlığı, teknolojik bağımlılık vb. faktörler de öğrencilerin beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile boş zamanlarını değerlendirmelerini olumsuz etkilemektedir.

Araştırma sonucunda şu öneriler geliştirilmiştir;

1. Okulların beden eğitimi ve spor imkânları açısından fiziksel (altyapı) olarak yeterli hale getirilerek öğrencilerin boş zamanlarında bu tesis, araç-gereç ve malzemelerden faydalanmaları sağlanabilir.
2. Kurumsal olarak okul yönetimi, öğretmenler ve okul aile birliğinin beden eğitimi ve spor faaliyetlerine maddi ve manevi yönden katkıları arttırılabilir.
3. Öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin geçmişte edinmiş oldukları olumsuz deneyimler konusunda, beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile okul rehberlik servislerinin psikolojik yardımı sağlanabilir.
4. Kız öğrencilerin okullarında boş zamanlarını değerlendirmeleri için beden eğitimi ve spor imkânlarına dönük özel önlemler alınabilir.
5. Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından okul yönetimi ile yerel kurum ve kuruluşlarla işbirliğine gidilerek beden eğitimi ve spor imkânları arttırılabilir, okulda bu yöndeki eksiklikler giderilebilir.
6. Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmede beden eğitimi ve spor faaliyetlerine yönelik olumsuz bakış açılarını değiştirebilmek için okul yönetimi ve ilgili öğretmenler işbirliğiyle ödüllü yarışmalar, spor şenlikleri ve festivaller düzenlenebilir.
7. Kız öğrencilerin sportif faaliyetlere katılımını teşvik etmek için spordan sonra kendilerini toparlayabilip düzenleyebilecekleri konforu verebilecek soyunma odaları yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Açak, M. ve Kaya, O. (2015). İşitme engelli ve işitme engelli olmayan futbolcuların benlik saygıları ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2(2), 1-11.
- Afyon, Y.A, ve Kırkpınar, M. (2014). Lise son sınıf öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine katılım biçimlerinin değerlendirilmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 147-163.
- Akandere, M. ve ark., (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 1-10.
- Aracı, H. (2001). Öğretmenler ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi. Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Aslan, K. ve Aslan, N. (2001). Boş Zaman Değerlendirmede Çevre Faktörü. *Ege Eğitim Dergisi*, 1 (1), 1-12.
- Aslan, Ş. Çalışkan, T. (2017). Zihinsel engellilerde egzersiz ve sportif oyun programı öncesi ve sonrası öfke durumunun karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(1), 32- 40.
- Avrupa Komisyonu, (2013). Avrupa'daki okullarda beden eğitimi ve spor. Eurydice Raporu-EACEA. Lüksemburg: AB Yayın Ofisi, Erişim: http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Avrupadaki_Okullarda_Beden_Egitimi_Ve_Spor/Avrupadaki_Okullarda_Beden_Egitimi_Ve_Spor.pdf, [Erişim Tarihi: 05.07.2019].
- Ayan, S. (2002). Kırıkkale ilinde sporun yaygınlaştırılması için uygulanan spor tesis ve politikalarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, A. (2014). Sınıf Yönetimi. Ankara, Pegem Akademi.

- Bozdağ, B. ve Yoncalık, O. (2017). Kırşehir ilindeki devlet liselerinde beden eğitimi dersi önündeki engeller. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(28), CDLV-CDLXXVIII.
- Bucher, C. A. and Bucher, R. D. (1974). *Recreation For Todays Society*. New Jersey, Prentice Hall Inc.
- Burcu, E. (2011). Türkiye’deki Engelli Bireylere İlişkin Kültürel Tanımlamalar:Ankara Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 37-54.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları
- Ceyhun, S. ve Serarslan, M.Z. (2000:57-66). "Kamuya Ait Spor Salonlarının İşletmeciliğindeki Verimlilik.", *Spor Araştırmaları Dergisi*, cilt.4.
- Crawford, D.W., Godbey, G. ve Sciences, L. (1987). *Reconceptualizing Barriers to Family Leisure*. *Leisure Sciences*:119-127.
- Coleman, D. (2000) “Assisted suicide and disability”, *Human Rights: Journal of the Section of Individual Rights and Responsibilities*, 27 (1), 1-11.
- Çelik, A. (2008). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*, 6. Baskı, Ankara: Gazi Yayınları.
- Çoban, B. ve Ünveren, A. (2007). *Beden eğitimi ve oyun öğretimi*. Oğuzhan Zirek (Editör). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dağlı, B. (2013). Ç.Ü Kozan Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme eğilimlerinin saptanması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirhan, G. ve Koca, C. (2004). An examination of high school students’ attitudes toward physical education with regard to sex and sport participation. *Perceptual and Motor Skills*, 98, 754-758.

- Demirhan, G., Bulca, Y., Saçlı, F. ve Kangalgil, M. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education], 29(2), 57-68.
- Doğa, Ü. ve Ersoy, A. (2016:15). Sosyolojik ve Psikolojik Açılardan Rekreasyon. Ergun İstanbul.
- DPT, (1984). Beden eğitimi ve spor, Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları.
- DPT, (2000). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT Yayını No: 2513, Ankara.
- Eraslan, M. ve Hacıcaferoğlu, B. (2015). Türkiye’de beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi derslerinde ve meslek yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 1-11.
- Erkal, M. (1986):68-87). Sosyolojik Açıdan Spor, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Ertuğrul, E. (2016). “Olimpiyat Oyunlarının Kökeni. <https://arkeofili.com/olimpiyat-oyunlarinin-kokeni/>.”
- Esatbeyoğlu, F. ve Karahan, B.G. (2014). Engelli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarının Önündeki Engeller. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(2), 43–55.
- Field, G. (2001). Rethinking reference rethought. In Revelling in Reference: Reference and Information Services Section Symposium, 12-14 October 2001 (pp. 59-64). Melbourne, Victoria, Australia: Australian Library and Information Association.
- Fişek, K. (1981). Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Gardner, R.J. (1971). Industrial Employee Attitudes Towards The Values Of Industrial Recreation, Master Of Science Thesis, ABD

- Gökalp, M., Kocasakal, A., Kızıllhan, P. (2018). Kırgız ve Türk öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme eğilimlerinin saptanması. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 59-76
- Göksoy, S. (2017). Okulların Altyapı Yeterliliği . *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 1 (1) , 9-15 .
- Güllü, M. ve Güçlü, M. (2009). Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 5-22.
- Güllü, M. (2007). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gülüm, V. ve Bilir, P. (2011). Beden eğitimi öğretim programının uygulanabilme koşulları ile ilgili beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri. *Spormetre-Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 57-64.
- Gümüş, H. (2012). Fiziksel Aktivite İçin Park ve Rekreasyon Alanlarına Gelen Kullanıcıların Mekân Seçimini ve Fiziksel Aktiviteye Katılımını Etkileyen Faktörler
- Günindi, A. (2010). "Tüketim Toplumunda "Sıfır Beden" Söylemi: Neden ve Sonuçları Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme", *DergiPark, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*.
- Gür, A. (2001). Özürlülerin Sosyal Yaşama Uyum Süreçlerinde Sportif Etkinliklerin Rolü, T.C.Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara.
- Gürbüz, B. (2007). Rekreasyon ve Kent(lî)leşme. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Harrison, J. ve Blakemore, C. (1984). *Instructional Sytrategiest for Secondary School Physical Education*, Wmc Brown Pub, New Jersey, 42.
- Hekim, M. ve Eraslan, M. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin rekreatif tercihlerinin göre

incelenmesi (Burdur USO Anadolu lisesi örneği). III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı, 5-7 Kasım 2015, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Hekim, M. ve Tokgöz, M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi (Burdur örneği), Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, 3(1), 11-16.

Heper, E. (2012). Spor bilimleri ile ilgili kavramlar ve sporun tarihsel gelişimi. (Editör: Hayri Ertan). Birinci Baskı. Açık Öğretim Fakültesi Yayınları. Eskişehir. (Namlı A-2016)

Horner, S., Swarbrooke, J. (2005). Leisure Marketing: A Global Perspective. United Kingdom: Elsevier Butterworth-Heinemann.

Hoşkilimci, A. (2011). Kamu ve özel okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların araştırılması (Sarıyer ilçesi örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Hünük, D. ve Demirhan G, (2003). İlköğretim sekizinci sınıf, lise birinci sınıf ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. Spor Bilimleri Dergisi, 14(4), 175-18.

Hünük, D. (2006). Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi, öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve spora aktif katılımları açısından karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Işıkgöz, E , Esentaş, M , Şahin, H . (2018). Beden eğitimi ve spor alanında öğrenim gören öğrencilerin fiziksel aktivite mekân seçimini ve fiziksel aktiviteye katılımını etkileyen faktörlerin incelenmesi. İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(1), 21-32.

- İşler, H. (2016). “Beden Eğitimi ve Spor Biliminin Temelleri”, Ergün Yayınevi.
- Jensen, C. ve Naylor, J. (2000). Opportunities in Recreation and Leisure Careers. United. States: VGM Career Books.
- Kangalgil, M. Hünük, D ve Demirhan, G., (2004). Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin beden eğitimine ilişkin tutumları (Sözel Bildiri). 10. Ichper.Sd ve 8.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Kemer/Antalya. 31.
- Kangalgil, M. Hünük, D ve Demirhan, G., (2006). İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması, Spor Bilimleri Dergisi/Hacettepe J. of Sport Sciences.
- Karadaş, N. (2015). Zaman Kavramına Kuramsal Yaklaşımlar ve İnternet’te Şimdiki Zaman Olgusu. Makale. Folklor/Edebiyat , 21 (83) , 325-341 .
- Karakuş, S. ve Küçük, V. (1999). Eğitimin bütünlüğü içerisinde orta dereceli okullarda beden eğitimi ve spor etkinlikleri. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (1), 279-293.
- Karaküçük, S. (1989). “Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi” Gazi Kitabevi
- Karaküçük, S. (1999:53). Rekreyasyon-Boş Zamanları Değerlendirme, Bağırhan Yayınevi,Ankara.
- Karaküçük, S. (2008). Rekreyasyon: Boş Zamanları Değerlendirme. Altıncı Baskı. Gazi Kitabevi. Karasar, N. (2008), Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karaküçük, S. (2005). Rekreyasyon. Boş zaman değerlendirme. (5.Basım). Ankara: Gazi Kitabevi, 3, 59-89
- Karasar, N. (2008). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Katırcı, H. (2012). Spor Tesis İşletmesi Kavramı: Spor Tesis İşletmesi ve Saha Malzeme Bilgisi, Editör: H. Katırcı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2474, Eskişehir,

- Kaya, İ. (2013). Alışveriş Merkezi Tüketicilerine Yönelik Rekreatif Alışveriş Ölçeği'nin Geliştirilmesi: İstanbul Örneği. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi:11 (1).
- Kazak, Ö. O. (2007). 9-14 Yaşındaki Çocukların Spora Katılım Nedenlerinin Değerlendirilmesi (Kütahya İli Örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Keten, M. (1993). Türkiye'de Spor, 2.Baskı, Polat Ofset, İstanbul.
- Kılbaş, Ş. (2010). Kılbaş Ş. Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme. 4. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kılıç, T. Uğurlu A. ve Cenik, D. (2018). Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3(2), 13-23.
- Kıral, E. (2007). Kıral E. İlköğretim Okul Yöneticileri İçin Tanımlanmış Görevleri İçin Zaman Kullanma Biçimleri: Amasya İli Örneği. Yüksek Lisans. Kırıkkale Üniversitesi.
- Kızar, O. Kargün M, (2017). "Spor Tesislerinin Engelli Spor Dalları İçin Yeterlilik Düzeyinin Kullanıcılar Açısından Değerlendirilmesi" (Bingöl İli Örneği), Spor Hekimliği Dergisi.
- Kızar, O. (2018). "Türkiye'de Spor Tesislerinin Engelliler İçin Yeterlilik Düzeylerinin Kullanıcılar Açısından Araştırılması", Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Koca, C. ve Aşçı, F.H. (2004). Atletik yeterlik düzeyi ve cinsiyetin beden eğitime yönelik tutum üzerine etkisi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 9(1), 15-24.

- Koçak, S. (2002). Aleksitimi: Kuramsal Çerçeve, Tedavi Yaklaşımları ve İlgili Araştırmalar, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi
- Kolukısa, Ş. ve Büyükkalkan, F. (2001). Okullarda yapılan spor faaliyetlerinde aile-okul ve kulüp açısından karşılaşılan sorunlar. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. 11-18.
- Korkmaz, E. (2003). Öğretmen adaylarının problem kurma becerilerinin belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Köse, E. (2003). İlköğretim düzeyinde ders dışı etkinliklerin akademik başarıya ve okul kültürünü algılamaya etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Mamak, H. (2012). “İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin Amaçlarına Ulaşma Düzeyini Etkileyen Faktörler” Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. 14 (1): 109-115
- Mansuroğlu, S. (2002:53-62). Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri ve Dış Mekan Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi.
- Margalit, M. (1984). Leisure Activities of Learning Disabled Children as a Reflection of Their Passive Life Style and Prolonged Dependency. Child Psychiatry and Human Development, 15(2), 133-141.
- Maslow, A.H. (1943). A theory of human motivation. Psychological Review, 50(4), 370-96.
- Mathgeson, A. ve Goffry, W. (1982). Tourism Economic Physical and Social Ömpacts, Longman Group Limited, London
- MEB Öğretim Programları, (2009). <http://mufredat.meb.gov.tr/>
- Namlı, A. (2016). “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri Çocuklarının Düzenli Spor Yapma Durumlarının Tespiti”, Bartın Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans.

- Nişli, M. ve ark., (2019). “Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Çalışmaların Çeşitli Kriterler Açısından Gözden Geçirilmesi”, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19 (2), 587-603
- Oğul, E.O. (2010). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki açıdan karşılaştığı sorunlar (Balıkesir il örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Oktik, N., “21. yy’da Boş Zamanlarla İlgili Yaklaşımların Kentlerde Gençlere Göre Değerlendirilmesi.”, 21. Yüzyıl Karşısında Kent ve İnsan (Yayına Hazırlayan: Firdevs Gümüsoğlu), Bağlam Yayınları, ss. 301-314, İstanbul, 2001.
- Osmanağaoğlu, T. (2016). “Spor Yapan Engellilerin Sosyo-Demografik, Sosyo-Kültürel ve Sosyal Kendilik Değerlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öçalan, M. ve Erdoğan, M. (2009). Ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(3), 280-291.
- Öncü, E. ve Güven, Ö. (2011). Ana-Babaların Çocuklarının Beden Eğitimi Dersine Katılımına Yönelik Tutumları. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2 (2), 28-37.
- Öncü, T. (1999). “Lev S.Vygotsky’s Theory Of Development, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt 39, Sayı 1-2 (1999).
- Özdingiş, N. (2007). İstanbul kent parklarının bedensel özürllüler açısından değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öztabak, M.Ü. (2017). Engelli Bireylerin Yaşamdan Beklentilerinin İncelenmesi. FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi , (9) , 355-375.
- Özyalvaç, N.T. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik

tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Pala, F. Dinç S.C, (2013). Kamu kurumlarında görev yapan personelin serbest zaman etkinliklerine katılımını engelleyen faktörlerin belirlenmesi. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Aydın, Turkey, 632-637.

Pehlivan, Z. ve Öksüzoğlu, P. (2006). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla. Bildiri kitabı içinde, s. 639, Nobel Yayın ve Dağıtım.

Pehlivan, Z. (2009). Spora katılan çocuklara yönelik ailelerin beklentileri, çocuklarda gözlenen davranış değişimleri ve spora katılımın önündeki engeller. Spormetre-Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7(2), 69-76.

Riddle, E.M. (1999). Lev Vygotsky's Social Development Theory. <<http://www.pdxcoopschool.org/Vygotskys.pdf> >, 26 Aralık 2019'de indirildi.

Sabbağ, Ç. ve Aksoy, E. (2011). Üniversite Öğrencileri Ve Çalışanların Boş Zaman Etkinlikleri: Adıyaman Örneği, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı4, s. 10-23, 2011

Sağcan, M. (1986). Rekreasyon ve Turizm, İzmir: Cumhuriyet Basımevi.

Sayın, E. (2014). Ortaöğretimde okuyan öğrencilerin beden eğitimi dersine bakış açılarının incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Schrag, K. ve Strattman, K. (2009). Free-time literacy activities. Proceedings of the 5th Annual GRASP Symposium, Communication Sciences and Disorders. College of Health Professions, Wichita State University, pp, 156-157.

Solmaz, A. (2006). Milli Eğitim bünyesindeki okullarda beden eğitimi dersinin işlevsel durumu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.

Sonuç, A. (2012). Zihinsel engellilerde sporun öfke düzeyine etkisi. Yüksek Lisans Tezi.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Söğüt, M. (2006). Sporun Bedensel Engellilerin Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi. Yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Sunay, Y. ve Sunay, H. (1996). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri ve beklentilerin gerçekleşme düzeyi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(4), 35-53.

Sunay, H. (1998). Spor eğitimi alt yapısında beden eğitimi öğretmeni ve antrenörün önemi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, III, (2),

Şahan, H. (2007). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, Z. (2016). “Kaynaştırma Öğrencilerini Eğiten Ortaokul Öğretmenlerinin Yeterlikleri Üzerine”, DergiPark, Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi

Tamer, K. Pulur A, (2001). Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri. Ankara: Kozan Ofset.

Tandoğan, O. (2017). Evrensel Tasarım Kavramı ve Kentsel Peyzaj İle İlgili Örnekler Üzerinden Değerlendirilmesi. Dergipark, 51-66.

Taşmektepligil, M.Y. (1995). Sporun yaygınlaştırılmasında semt sahalarının etkinlikleri. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, T.C. Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlığı.(2002).Türkiye Engelliler Araştırması.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı ile T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Arasında İş Birliği Protokolü, (2019). Erişim: <https://www.gsb.gov.tr/Duyuru/161854/tc-milli-egitim-bakanligi-ile-tc-genclik-ve-spor-bakanligi-arasinda-is-birligi-protokolu.aspx>, [Erişim Tarihi: 10.06.2019].

- Tekin, H. (1996). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. 9. Baskı, Ankara: Yargı Yayınları.
- Terzioğlu, A. ve Yazıcı, M. (2003). Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme anlayış ve alışkanlıkları (Atatürk Üniversitesi örneği). Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi. 5(2), 1-31.
- Tezcan, M. (1994). Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi. 4. Baskı. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Tezcan, M. (1985). Ülkemizde Orta Öğrenim Gençliği Açısından Boş Zamanların Değerlendirilmesi. Türk Dili, 49(398), Şubat 1985, 117-119.
- Topkaya, I. (1995). Ortaöğretimde Beden Eğitimi ve Spor Müfredatı Sorunları ve Yeni Yaklaşımlar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi,
- Toskay, T. (1983). (Turizm: Turizm Olayına Sosyal Yaklaşım, Der Yayınları, İstanbul, s.114).
- Türkel, Ç. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyete Katılım Düzeyi ile Sosyal Uyum ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Ulusoy, K. (2010). “Değer Eğitimi: Davranışçı ve Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Hazırlanan Tarih Programlarında Değer Aktarımı.” Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 12 / 1 (Mart 2010): 32-51.
- Ünlü, H. ve Aydos, L. (2007, “Öğretmen Görüşlerine Göre; Beden Eğitimi Derslerinde Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Tercih Ettikleri Öğretim Yöntemleri”, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi
- Üstün, Ü. (2013). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerini Rekreatif Faaliyetlere Katılmaya Motive Eden Faktörlerin Araştırılması. Kütahya.
- Yalçın, H.F. (1998). Beden Eğitimi Öğretmenleri El Kitabı. Gazi Eğitim Fakültesi Yayınları: Ankara

- Yangın, E. (1997). “Beden Eğitimi Öğretmenleri Kılavuzu”. İstanbul: Meb Yayınları.
- Yavaş, M. ve İlhan, A. (1996). “Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri.” Bursa: Melisa Matbaacılık.
- Yenişehirlioğlu, F. (1993). “Resimde Zaman ve Mekân Kavramı”, Anadolu Sanat Dergisi, ss.197-205.
- Yetim, A.A. (2008). “Sosyoloji ve Spor.” Ankara: Bilge Ofset.
- Yoncalık, O. (2004). “Milli Eğitimde Bir Kültür Aktarımı Alanı Olarak Halk Oyunları (Halk Dansları) ve Beden Eğitimi Öğretmenliği” Milli Eğitim Dergisi, sayı 164, Güz 2004.
- Yoncalık, O. (2011). “The Physical Education Lesson in Turkish Primary Schools: Affective Entry Characteristics and Gender.” South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation, 33(2), 157- 168.
- WHO. (1980). International classification of impairments, disabilities and handicaps. Geneva: World Health Organisation, s. 28
- <http://www.odevsel.com/index.php?s=do&paged=73> (Erişim tarihi.13.12.2019)
- <http://akanbayrakdar.blogcu.com/engelliler-ve-spor/1253723> (Erişim tarihi.06.12.2019)
- <http://www.sgm.gov.tr> (Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü) (Erişim tarihi.13.12.2019)
- www.batman.gsb.gov.tr (2019, Erişim Tarihi.13.12.2019)
- <http://mufredat.meb.gov.tr/> Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları (2009). (Erişim 15.11.2019)
- www.tmpk.org.tr/tr/s-s-s, (Erişim Tarihi12.12.2019)
- <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/128/163/OlimpiyatOyunlariininTarihcesi> (Erişim tarihi.13.12.2019)

<http://eski.bingol.edu.tr/media/225884/15TuRKiYE-oZuRLuLER-ARAsTiRMASi.pdf> (erişim 12.12.2019)

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4191&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (erişim 12.12.2019)

EKLER

Ek-1

M Gmailözgür levent Sincar «ozgurlewent@gmail.com»

(konu yok)

4 İleti

özgür levent Sincar ozgurlewent@gmail.com»

20 Mayıs 2018

22:07 Alıcı: brknbozdog@gmail.com

iyi akşamlar sayın hocam ben yüksek lisans öğrencisiyim, "Kırşehir İlindeki Devlet Liselerinde Beden Eğitimi Dersi Önündeki Engeller" adlı çalışmanızı okudum. Kendi çalışmam için sizin ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Sizin için de uygunsa eğer, bana ölçeğinizi göndermenizi rica ediyorum, şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım, iyi çalışmalar.

Özgür Levent SİNCAR

berkan bozdağ «brknbozdog@gmail.com»

21 Mayıs 2018

19:39 Alıcı: özgür levent Sincar ozgurlewent@gmail.com»

merhaba kişisel bilgisayarına uzağım " International Congress Of Eurasian Social Sciences (ICOESS) Year: 8, vol:8, issue özel sayı" BARRIERS ABOUT PHYSICAL EDUCATION COURSE IN THE STATE HIGH SCHOOLS IN KIRŞEHİR , ss. CDLV-CDDO(VIII kaynağa gidebilirsiniz iyi çalışmalar.

20 Mayıs 2018 22:07 tarihinde özgür levent Sincar Kozgurlewent@gmail.com» yazdı:

[Alıntılanan metin gizlendi]

özgür levent Sincar ozgurlewent@gmail.com»

21 Mayıs 2018

20:03 Alıcı: berkan bozdağ «brknbozdog@gmail.com»

ilginiz için teşekkürler hocam.

21 May 2018 Pzt 19:39 tarihinde berkan bozdağ «brknbozdog@gmail.com» şunu yazdı:

[Alıntılanan metin gizlendi]

özgür levent Sincar ozgurlewent@gmail.com» 28 Ekim 2018 19:21 Alıcı: "M. Enes IŞIKGÖZ" «pdgenes@gmail.com»

[Alıntılanan metin gizlendi]

T.C.			
BATMAN ÜNİVERSİTESİ			
ETİK KURUL KARARI			
Toplantı Tarihi	: 26.11.2019		
Toplantı Sayısı	: 2019/7		
Toplantıda Alınan Karar Sayısı	: 10		
Üniversitemizin Etik Kurulu, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Hüseyin AYDIN Başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararı almıştır. Karar 2019/7-1 Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün, Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 1761131001 numaralı öğrencisi Özgür Levent SİNCAR'ın, "Lise Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirmeleri Açısından Okullardaki Beden Eğitimi ve Spor İmkan ve Eksikliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi: Batman İli Örneği" isimli yüksek lisans tez konusu kapsamında Beden Eğitimi ve Spor İmkan ve Eksiklikler (BESİVE) Ölçeğini, Batman il merkezinde milli eğitime bağlı okullarda öğrenim gören öğrencilere uygulama/anket yapma talebine ilişkin 02.10.2019 tarihli ve 18910 sayılı yazısı görüşüldü; Yapılan görüşmeler sonucunda; Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 1761131001 numaralı öğrencisi Özgür Levent SİNCAR'ın, "Lise Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirmeleri Açısından Okullardaki Beden Eğitimi ve Spor İmkan ve Eksikliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi: Batman İli Örneği" isimli yüksek lisans tez konusu kapsamında Beden Eğitimi ve Spor İmkan ve Eksiklikler (BESİVE) Ölçeğini, Batman il merkezinde milli eğitime bağlı okullarda öğrenim gören öğrencilere uygulama/anket yapma ve konu hakkında İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinlerin alınması talebinin uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.			
BAŞKAN			
(İmza)			
Prof. Dr. Hüseyin AYDIN Rektör Yardımcısı			
ÜYE Prof. Dr. Murat GÜMÜŞ	(İmza)	ÜYE Prof. Dr. Şemsettin DURSUN	(İmza)
ÜYE Doç. Dr. Nesrin HAŞİMLİ	(İmza)	ÜYE Doç. Dr. Bahattin IŞCAN	(İmza)
ÜYE Doç. Dr. Ferhat KORKMAZ	(İmza)	ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Zühal KILINÇ	(İmza)
ÜYE Doç. Dr. Sevgi Işık EROL	(İmza)	ÜYE Dr. Öğr. Üyesi İlhami KAYA	(İmza)
ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YILDIZ	(İmza)	ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Meral SÖER	(İmza)
		Raportör Sedat TIYREK	

T.C.
BATMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 40456018-44-E.590334
Konu : Özgür Levent SİNCAR'ın
Tez Çalışması

09.01.2020

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Batman Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulunun 08/01/2020 tarihli ve 78 sayılı yazısı.

Batman Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulunun ilgi yazılarında, Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekresyon Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Özgür Levent SİNCAR'ın "Lise Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirmeleri Açısından Okullardaki Beden Eğitimi ve Spor İmkân ve Eksikliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi Batman İli Örneği" konulu tez çalışmasını ilimiz merkez Anadoluhisari Bölgesinde okuyan öğrencilere yönelik tez çalışması düzenlemek istediklerine dair yazıları ve anket formu ilişikte sunulmuştur.

Söz konusu tez çalışmasına sadece bilimsel araştırma amaçları doğrultusunda kullanılması, kişisel bilgilerinin verilmemesi, gönüllülük esasına dayalı olarak eğitim öğretimi aksettirmeden 2019-2020 eğitim öğretim yılı içerisinde ortaöğretim öğrencilerine yönelik tez çalışmasının uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer ÇİÇEK
Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
09.01.2020

Mahmut KURTARAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Üniversite Rektörlüğü Kurumu
Açılış ve Ayarlar
09.01.2020
Tahir KARDAŞ
V.H.K.

Ağaç Çay Mah.2502 Sok.No:10 B1Bak Kat:2 BATMAN
Elektronik Ağ: batman@meb.gov.tr
e-posta: atirachay@meb.gov.tr

İlgi: İlçe: Mustafa KARDAŞ-Teknikçi
Tel: 0 (486) 280 72 23
Faks: 0 (486) 280 72 28

(Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://www.tugsa.gov.tr> adresinden, 5154-Edis-5340-b024-a775 imza ile teyit edilebilir.)

Ek-4

Değerli öğrenci,

Bu anket bilimsel bir araştırma tezi olup, sizin boş zamanlarınızı değerlendirmeniz açısından okullardaki Beden Eğitimi ve Spor imkân ve eksikliklerine ilişkin görüş değerlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için kıymetli zamanınızın bir kısmını ayırarak, anketi dikkatle okuyarak objektif bir görüşle, size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Bu bilgiler sadece araştırma tez amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Özgür Levent SİNCAR
Batman Üniversitesi Sosyal Bil. Enstitüsü

Cinsiyetiniz	☐ Kız	☐ Erkek			
Yaşınız	☐ 14	☐ 15	☐ 16	☐ 17	☐ 18
Sınıfınız	☐ 9.Sınıf	☐ 10.Sınıf	☐ 11.Sınıf	☐ 12.Sınıf	
Lisanslı sporcuyum	☐ Evet	☐ Hayır			

	Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Okula ait açık spor alanları yeterlidir.					
2	Okula ait kapalı spor alanları yeterlidir.					
3	Okula ait yeterli materyal (top, minder vs.) vardır.					
4	Tesisler yeterince temizdir.					
5	Okul yönetimi beden eğitimi ve spor dersine gereken önemi vermektedir.					
6	Okul aile birliği beden eğitimi ve spor faaliyetlerini desteklemektedir.					
7	Ayrılan maddi destek yeterlidir.					
8	Ayrılan zaman yeterlidir.					
9	Okuldaki beden eğitimi ve spor kültürü ve bilinci yeterlidir.					
10	Beden eğitimi ve spor öğretmen sayısı yeterlidir.					
11	Diğer öğretmenler beden eğitimi ve spor faaliyetlerini desteklemektedir.					
12	Hareketsiz yaşama alışkanlığı.					
13	Aşırı ödev ve yoğun sınav takvimi.					
14	Beden eğitimi ve spora olan ilgisizlik.					
15	YKS ve benzeri önemli sınavlar.					
16	Karma eğitim olması.					
17	Geçmiş olumsuz deneyimler.					
18	Başarısız olma korkusu.					
19	Beden eğitimi ve spor faaliyetleri sonucu oluşan olumsuzluklar. (saçların bozulması, terleme vb.)					
20	İnternet, TV, playstation.					
21	Sınıf mevcudunun fazla olması.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Özgür Levent SİNCAR

Uyruğu : T.C.

Doğum Yeri ve Tarihi : Mardin 03.10.1975

Telefon: 0 505 205 5507

Faks : -

e-mail : ozgurlewent@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Birlik Lisesi Merkez Diyarbakır	1994
Üniversite	: Harran Üniversitesi Merkez Şanlıurfa	2001
Yüksek Lisans	: Batman Üniversitesi Merkez Batman	2020
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2010 -	Batman Gençlik ve Spor İl Müd.	Antrenör

UZMANLIK ALANI : Taekwondo, Yüzme, Masa tenisi

YABANCI DİLLER : İngilizce

BELİRTMEK İSTEĞİNİZ DİĞER ÖZELLİKLER :

YAYINLAR :

BİLDİRİLER

: 5. Uluslararası Spor Bilimleri Turizm ve
Rekreasyon Öğrenci Kongresi
Celal Bayar Üniversitesi 07-09 Mayıs 2018

Adolesan Kadınlarda Reaksiyon zamanı ile
Boy Uzunluğu İlişkisinin İncelenmesi

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRMELERİ AÇISINDAN OKULLARDAKİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR İMKÂN VE EKSİKLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (BATMAN İLİ ÖRNEĞİ)

ORIJINALLIK RAPORU

% 18	% 13	% 7	% 14
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to Anadolu University Öğrenci Ödevi	% 3
2	Submitted to Istanbul Gelisim University Öğrenci Ödevi	% 3
3	ijoess.com İnternet Kaynağı	% 2
4	Submitted to Henry Clay High School Öğrenci Ödevi	% 2
5	Submitted to Batman University Öğrenci Ödevi	% 2
6	burkonturizm.com İnternet Kaynağı	% 2
7	earsiv.batman.edu.tr İnternet Kaynağı	% 2
8	BOZDAĞ, Berkan and YONCALIK, Oğuzhan.	